

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 43 (1472)

Пятніца, 27 мая 1960 года

Цана 40 кап.

Кінафестываль закончыўся ВЫСОКІЯ ўзнагароды

лі кінакарціны «На дзікім беразе Іртыша» (Алмацінская кінастудыя), «Чалавек мяне скуру» («Таджыкфільм»), 1-я серыя «Кіўлянікі» (Кіўская кінастудыя мастацкіх фільмаў імя Даўжанкі).

За рэжысуру першая прэмія прысуджаецца пастаноўшчыку фільма «Балада пра салдата» Р. Чухраю, другая — пастаноўшчыку фільма «Бацькоўскі дом» Л. Куліжанаву, другая — пастаноўшчыку фільма С. Растопцаму за пастаноўку фільма «Майскія зоркі», Т. Вульфовічу і Н. Курыхіну за пастаноўку фільма «Апошні дзюйм».

Лепшым сцэнарыем аднадушна прызнаны сцэнарыі В. Бялева «Ванна». Другая прэмія прысуджаецца В. Митальніку за сцэнарыі «Бацькоўскі дом».

Першая прэмія за выкананне жаночай ролі прысуджаецца артыстцы Р. Ніфантавай, якая стварыла яркі вобраз Каці ў кінафільмах «Сестры», «Васемнаццаты год» і «Хмарная рэчыва». Другія прэміі падзялілі І. В. Румінава («Непапраўныя») і В. Дабавя («Пара таёжнай пралескі»). Заахвочальныя дыпламы атрымалі Н. Вясюлюская («Сестры»), «Васемнаццаты год» і «Хмарная рэчыва», В. Кузняцова («Бацькоўскі дом»).

За выкананне мужчынскай ролі першую прэмію падзялілі В. Чырвоў («Кіўлянікі») і С. Захарыдзе («Дзень апошні, дзень першы»). Другую прэмію падзялілі Ю. Бялоў («Непапраўныя») і Н. Крукаў («Апошні дзюйм»). Заахвочальны дыплом прысуджаецца С. Курьяву («Чалавек мяне скуру»).

Журы крытыкі прысудзіла ганаровыя дыпламы фільмам «Балада пра салдата» Р. Чухраю, які атрымаў першую прэмію за рэжысуру.

На здымку: намеснік старшын аркамітэта фестывалю, член калегіі Міністэрства культуры СССР І. Рачук уручае дыплом пастаноўшчыку фільма «Балада пра салдата» Р. Чухраю, які атрымаў першую прэмію за рэжысуру.

Фота Ул. Крука.

(БЕЛТА).

НОВАЕ У КНІЖНЫМ ГАНДЛІ На заводзе — кірмаш!

Гэты дзень прыемна ўразіў рабочых падшыпнікавага завода. Што кнігі будуць прадаваць пасля работы і ў час абедзеннага перапынку — такое ўжо нікога не здзівіць. Было — і не раз. А вось што за прылада стануць свае ж таварышы на рабоце — баявыя, вясёлыя камсамольцы — гэта ўжо навіна! І навіна цікавая. Ну як тут пройдзе міма імправізаванага кіека, калі так шыра, так радасна ўсміхаюцца вочы Святланы Віганкер, калі побач з ёю стаць і Валодзя Іодка наладчык цаха карданых падшыпнікаў, і тэхнік Галіна Міхеяна, і тэхнолаг Вера Коласава, і Надзя Моўчан... Усе свае, дарогія, блізкія. Ды і літаратуры прывезена многа: палітычнай, тэхнічнай, мастацкай. Выбар вялікі. Пра гэта ўжо загадзя наклапаціліся работнікі магазіна навукова-тэхнічнай кнігі і магазіна № 6.

І вось, калі скончылася змена, у праходнай распачаўся кніжны кірмаш. Народу — не прабіцца да прылаўка. Цікава жа паглядзець, як «нашы» будуць сёння гандляваць, якія навінкі прывезлі на завод, што з іх варта прыдаць сабе. А кнігалюбаў на заводзе ой, як многа! Відзець, палавіна рабочых — гэта моладзь. І дзець не кожны звязуў сваё жыццё з кнігай. Каля 250 чалавек вучыцца ў вярчэнні палітэхнічных інстытутаў, і іх патрабаванні ўлічаны. На стады кіека часнае месца занялі падручнікі.

У Святланы Віганкер многа сяброў. Разам яны вучацца ў вярчэнні інстытутаў. І вось гэтыя катэгорыі пакупнікоў настойліва прабіваецца да «свайго» прадаўца.

— Дык чым жа ты нас, дружа, парадзеш сёння? — пытаецца студэнт, апраўтыўшы ў рабочыя спяўкі.

— Есць і для вас, сабры мае, — адказвае дзяўчына і спрытна падае падручнік фізікі, розныя даведнікі. — Памятайце, толькі для вас... — Малайчына наша Света.

Уладзімір Бурчкін, Віктар Ігнаценка — студэнты другога курса вярчэннага аддзялення палітэхнічнага інстытута пайшлі з кірмаша задавольнены. Яны набылі яраг тое, што ім больш за ўсё патрэба было.

А для інжынера Анатоля Пракапенкі, які мае сваю тэхнічную бібліятэку, патрэбнай кнігі на кірмаш не знайшліся. Ён даўно шукае алектратэхнічны даведнік у двух тамах. Выданне надзвычай каштоўнае, але яго вельмі цяжка знайсці. Расчараваны адыдохзіць інжынер ад кіека.

— Аду хвілінкачу, — гаворыць старшын савета сяброў кнігі на заводзе Валодзя Іодка. — Давайце я запышу назву кнігі, якая вам патрэбна. Магчыма, што-небудзь прыдумаем. Заўтра ў нас кірмаш будзе працягвацца. Дастанем і гэтую кнігу.

І як быў задаволены інжынер, калі на другі дзень камсамольцы ўручылі яму гэты даведнік.

Любіць кнігу Іван Філімавіч Кітоў. Ён мае багату ўласную бібліятэку. Але на кірмаш прыйшоў. Набыў «Гісторыю КПСС», некалькі твораў савецкіх пісьменнікаў. А сакратар камітэта камсамола завода Ігар Шаўчэнка, які, не шкадучы сіл, працаваў, каб наладзіць гэты кірмаш, папоўніў сваю бібліятэку новым выданнем біяграфіі У. І. Леніна, «Гісторыі КПСС» і «Даведнікам па аэлемэтарнай матэматыцы».

Наогул попыт на тэхнічную літаратуру на кірмашы быў вялікі. Набылі літаратуру па электрычнасці, Дунаем і некалькі беларускіх прэс-гозага галасы і добрыя выканаўчыя дадзеныя. Студэнт Пішчык неабходна яшчэ многа працаваць над пастаноўкай моцнага і прыгожага галасы, пазбаўіцца недахопаў у галасавядзенні і фарсіроўцы гукі. Але галас Пішчыка заслугоўвае сур'янай увагі.

Паміж педагогамі Гомельскага вучылішча няма адзіства, ды яго і не магло быць, таму што вельмі ўжо прыкметна майстэрства Куршаковай і бездапаможнасць Усачова. Аднак Куршакова вымушана была пакінуць вучылішча з-за адсутнасці кватэры. Варта адзіліцца, што дырэктар адпусціў яе, не прыняў неабходных мер, каб замацаваць выкладчыка за Гомелем. Мы не так ужо багатыя кадрамі высокакваліфікаваных педагогаў-вакалістаў.

З усіх процілеглае ўражанне пакінуў заняты маладога выкладчыка З. Куршаковай. Гэта эрудыраваны педагог, узброены глыбокім веданнем асноўных законаў сямнаццаці і рознымі тэхнічнымі прыёмамі, накіраванымі да свабоды валодання гукі, развіцця дыяпазону, роўнасці гукавядзення і авалодання музычна-выканаўчым майстэрствам. Педагог доталава ў папулярнай форме разглядае кожны новы твор, зыходзячы не толькі з выканаўчых задач, але і з асаблівасцей гукавядзення, з пошукаў адпаведнай тэмбравай афарбоўкі, якая спрыяе эмацыянальна-сэнсаваму раскрыццю зместу твора.

З тэмаў студэнтаў, якія прыйшлі на заняты да З. Куршаковай, асаблівай увагі заслугоўвае бас Ул. Шляхавец (IV курс), мецэ-спранга Каспорская (III курс) і Лінька-драматычны тэнар Пішчык (III курс). Шляхавец свабодна валодае прыгожым галасам. Рэпертуар яго доволі складаны і, бадай, для вучылішча некалькі завяншаны. Але малады спявак спраўляецца з ім добра. Рэска старога шыгна з оперы «Алекса» Рахманінава, раманс Чайкоўскага «Благавяляю вас, лес» паказалі дастаткова падрыхтоўку студэнта для далейшага ўдасканалення яго таленту ў вышэйшай навукальнай установе. Студэнтка Каспорская праспявала проста, без манернасці песню Адаркі з оперы «Запарожца за

такарнай справе, аб кібернетыцы. Многіх цікавілі кнігі па матэматыцы, матэролеры, па аўтасправе.

Разнастайныя запатрабаванні ў рабочых заводаў. Яны сведчаць аб узроставай культуры яго калектыву, аб імкненні больш ведаць, больш пазнаць. Малады слесар завода Андрэй Мушо любіць паэзію. Ён прыйшоў сюды з намерам набыць вершы Бярыса, Лермантава. А слесар Быкоўскі добра грае на дойры. Вельмі хацелася хопіць прыдаць некалькі зборнікаў рускіх і беларускіх народных песень і песень сучасных кампазітараў. Але, на вялікі жааль, таго літаратуры не было на кірмашы. Кідаўся ў вочы і адсутнасць беларускай мастацкай літаратуры. Былі, праўда, на кірмашы раманы «Глыбокая плынь» Шамякіна, «За годам год» Карпава, ды і тыя ў перакладзе на рускую мову.

23 і 24 мая, у дні, калі на заводзе кнігі прадавалі камсамольцы, можна было назіраць многа вясёлых і жыўых сцэнак. Вось да кіека спяшчэца атлетычна выглядаў юнак. Яшчэ адзек ён гучыў пацяцка:

— Пра само кніжачка есць?

— Ну, вядома, даўно ўжо чакае, — смеючыся адказвае Святлана. — Толькі глядзі, Сашачка, хут-

ка і не будзе, пакуль ты збіраешся.

— Аджладі, схавай хоць на дно марскога, я праз дзве хвіліны грошы прынясу. — А пасля, надумаўшы, дадаў, — калі можна, і другую схавай, таварышы парадую.

— Добра ўжо, блыж...

Мінула колькі хвілін, і Саша Яфімавіч зноў іл кіека.

— А колькі экзэмпляраў гэтай кніжкі есць у чабе?

— Усяго тры.

— Загарні ўсе, спатрэбіцца хлопцам.

Паклапаціўся савет сяброў кнігі, каб былі літаратура і для жанчын — па крою і шыццю, дамаводства, розныя дзіцячыя казкі.

Добры пачынаў кіека камсамольцы падшыпнікавага завода, узяўшы на сябе высокую місію грамадскіх распаўсюджвальнікаў друку. З гэтага часу на заводзе створан пастаяны савет сяброў кнігі, які ўзначальвае камсамолец Уладзімір Іодка — удумлівы малады рабочы, які сам шыра любіць кнігі і вучыць гэта рабіць сваіх таварышаў.

Праведзена першае масавае мерапрыемства. Яно даўно надзярны вынікі. Камсамольцы прадалі кніг на

1 600 рублёў. Многа цяжкасцей давалася пераадолець, пакуль правалі першы заводскі кніжны кірмаш. Нялёгка было падарбаць літаратуру. Не хапала і вопыту і ведаў. Члены савета сяброў кнігі Г. Міхеяна, Г. Карыцкая, В. Коласава, С. Віганкер, Н. Моўчан і іншыя хадзілі па цахах, распітваючы рабочых і інжынераў, у чым яны маюць найбольшую патрабу, каб вывясіць, якую літаратуру прывезці на кірмаш. Ім у гэтай справе кваліфікаваную дапамогу аказала тэхнічная бібліятэка завода (загадніца І. Віганкер).

Вядома, не ўсё было ўлічана. Ды гэта і немагчыма зрабіць з першага разу. Але важна тое, што камсамольцы падшыпнікавага завода паказалі сабе ўмелымі арганізатарамі, людзьмі, якія любяць і шаюць кнігу.

Камсамольцы і моладзь фабрык, заводаў, будоўляў, калгасаў і саўгасаў нашай рэспублікі! У вапхх сэрцах гарыць незгасны агоньчы спяўкі да ведаў, да культуры. Вы любіце кнігу. Вы — актыўныя будаўнікі камунізму. Дык следыце высароднадму прыкладу камсамольцаў Мінскага падшыпнікавага завода!

На здымку: кніжны базар на Мінскім падшыпнікавым заводзе.

Савет сяброў кнігі

У лютым г. р. у Мінску адкрыўся першы ў рэспубліцы спецыялізаваны магазін навукова-тэхнічнай кнігі. З вялікімі цяжкасцямі маладому калектыву давялося разгортаць сваю дзейнасць. Спатрэбіўся нейкі час, каб хоць крыху пазнаёміцца з наўчальным фондам і ведаць, што пратрававаць пакупніку. Хутка высветлілася і другая акалічнасць: нехайна і абывака паставіўся аблікігангандаль да заказаў на тэхнічную і навуковую літаратуру. Многіх, надзвычай патрэбных выданняў зусім не было ў магазіне, іншыя атрымана мiзэрна колькасць. А пакупнік ішоў у магазін. Завязаліся шычыра гутаркі аб тым, як лепш арганізаваць прапаганду кнігі, якая літаратура патрэбна ў першую чаргу.

Тадарэдзілася ідэя стварыць пры магазіне савет сяброў кнігі. Многія пакупнікі ахвотна падтрымалі гэтую прапанову. Сярод іх былі прафесары М. Чалісаў, К. Шадурыкі, Б. Эльберт, Л. Гейлер і іншыя.

Ад размоў прыйшлі да справы. І вось 24 мая адбылося першае пасаджэнне савета сяброў кнігі. Інфармацыю аб рабоце магазіна зрабіў дырэктар Л. Сарочкін.

Надзвычай цікава і павучальна было паслухаць, з якой вялікай зацікаўленасцю таварыш вучоны пра тое, што трэба зрабіць, каб палепшыць работу магазіна. Многа крытычных заўваг было выказана і ў адрас аблікігангандлю. І як шкада, што ніхто з работнікаў абласкай канторы і Упраўлення кніжнага гандлю не выбраў часу, каб прыйсці паслухаць, чым не задаволен пакупнік, што яго хвалюе.

Кнігагандлю дадзена цалер права вызначаць тыраж таго ці іншага выдання. Але як гэта робіцца, — гаворыць прафесар Эльберт, — часцей за ўсё самацёкам. Фактычна заказваецца без уліку патрэбнасці сама мінімальна колькасць экзэмпляраў той ці іншай кнігі. Абы атчапіцца, абы не сказалі, што кнігагандаль адмаўляецца браць тое ці іншае выданне.

Ад падобнай практыкі трэба рашуча адмовіцца, бо, ідучы такім шляхам, кнігагандаль фактычна пазбаўляе магчымасці многія тысячы чытачоў набыць патрэбную ім кнігу.

Прафесары М. Чалісаў і А. Міхельсон гаварылі аб тым, што дронна ўплывае на вызначэнне тыражу той ці іншай кнігі адсутнасць сувязі з выдавецтвамі саюзных рэспублік, абласцей і краўд Савецкага Саюза. Мы не ведаем, што выдаць яны, гаворыць прафесар Чалісаў, як і яны не ведаюць, што выдацьца ў нас.

Кандыдат навук Д. Шапіра адзначаў, што аддзел сельскагаспадарчай літаратуры магазіна камплектуецца выкладковай літаратурай. У гэтым аддзеле не знойдзеш кніг нават беларускіх выдавецтваў і, у прыватнасці, Акадэміі сельскагаспадарчых навук. Напрыклад, выйшла ў свет «Бібліятэчка саавада», але яе няма на паліцах магазіна.

Тав. Шапіра ставіць пытанне аб тым, каб пашыраць гандлявыя кропкі. Чаму, напрыклад, магазін не мае кніжных кіекаў у будынку Міністэрства сельскай гаспадаркі, дзе штодзень бываюць сотні спецыялістаў і старшын калгасаў, у будынку прэзідыума Акадэміі сельскагаспадарчых навук, у некаторых навукова-даследчых інстытутах. Кожны дзень у Мінску адбываюцца нарады, актывы, семінары розных спецыялістаў. Магазін абавязан адкрыць там свае кіека, каб даць магчымасць набыць патрэбную кнігу спецыялістам, што прыязджаюць з раёнаў рэспублікі.

Магазін навукова-тэхнічнай кнігі — адзін у рэспубліцы, — гаворыць прафесар Л. Гейлер. — Але ён не мае выгляду сапраўднай культурнай установы. Магазін адкрыў свабодны доступ да паліц. Гэта добра, але дрэнна тое, што ў гандлявай зале няма сталаў і крэслаў, дзе б можна было сесці і пазнаёміцца са

зместам кнігі або напісаць заяўку на новую літаратуру. Наўжо гэта такая праблема набыць праў стадоў і некалькі крэслаў, устанавіць ляпы дэйнага святла і вентыляцыю ў пакоі бібліятэка, зрабіць некалькі вітрын-навінак, мець у кожным аддзеле спісы літаратуры, якая выйдзе ў бліжайшы час. Нарэшце, неабходна наладзіць у магазіне продаж навуковых спецыяльных часопісаў.

Навошта шукаць іх на кіеках гарада, калі кожны пакупнік будзе ведаць, што патрэбны яму часопісы ён заўжым знойдзе ў магазіне.

Затым выступілі член-карэспандэнт АН БССР Б. Ладзгін, кандыдат навук В. Борматаў, намеснік старшын Навукова-тэхнічнага таварыства машына і прыборабудавання Інстытута Інфармацыі Саўнаргаса БССР В. Фейгін. Яны ўзніклі пытанне аб тым, каб за магазінам тэхнічнай кнігі быў захаваны прыярытэт у атрыманні спецыяльнай літаратуры. Тым не менш да апошняга часу існаваў такі парадак, калі спецыяльныя магазіны не атрымлівалі рад каштоўных выданняў, іх трэба было шукаць у іншых магазінах стаціцы.

Гаварылася на савете і аб тым, што дрэнна яшчэ наладжана ў нас прапаганда навукова-тэхнічнай літаратуры. Не было ніводнай перадачы аб новым магазіне па тэлебачанню, радыё.

Выказвалася пажаданне, каб на такіх пасаджэннях прымаў ўдзел прадстаўнікі беларускіх выдавецтваў, каб у савете сяброў кнігі абывакока прымалі ўдзел інжынеры, тэхнікі, перадавыя рабочыя прадпрыемстваў, рацыяналізатары, вынаходнікі, члены брыгад і ударнікі камуністычнай працы — усе тыя, хто зацікаўлены ў тэхнічным прагрэсе, каму кніга дапамагае жыць і працаваць.

Савет сяброў кнігі выбраў бюро, у склад якога ўвайшлі прафесар М. Чалісаў (старшын), член-карэспандэнт АН БССР Б. Ладзгін, кандыдат навук Д. Шапіра, Ю. Маніп, прафесар Л. Гейлер.

Бюро вырашыла збірацца на свае пасаджэнні раз у месяц. Наступнае пасаджэнне адбудзецца ў канцы чэрвеня. На ім будзе абмеркавана пытанне аб мерах па распаўсюджванню тэхнічнай кнігі.

Ініцыятыву магазіна навукова-тэхнічнай кнігі трэба вітаць, яна вартая самага шырокага пераймання. Гэта вельмі добра, што грамадскі інстытут — савет сяброў кнігі — дапамагае магазіну правільна арганізаваць заказ на новую літаратуру, ажывіць яе прапаганду. Кансультацыі вядомых дзеячоў навукі і тэхнікі рэспублікі павялічць і спецыяльныя веды работнікаў магазіна.

Размова на гэтым пасаджэнні ішла прынцыпова, важная і свесасваа. Трэба спадзявацца, што дырэктар Мінскага аблікігангандлю тав. Трапачынін і начальнік упраўлення тав. Патучыч зрабюць канкрэтныя практычныя вывады з тых рэкамендацый, якія былі выказаны членамі савета сяброў кнігі.

ВАКАЛІСТАМ — БОЛЬШ УВАГІ

Рост савецкай музычнай культуры, багацце густаў нашых людзей ставяць перад вакальным мастацтвам складаныя задачы. Нягледзячы на тое, што на міжнародных конкурсах званне лаўратаў атрымлівалі савецкія спявакі, выхаванне выканаўчых кадраў у музычных навукальных установах усё яшчэ пакідае жадаць шмат лепшага. Пра гэта гаворыцца і ў пастанове калегіі Міністэрства культуры СССР.

Дырэктар Маскоўскай кансерваторыі прафесар А. Свешнікаў зусім правільна сцвярджае, што для выхавання спявака адной кансерваторыі мала. Інструментальны тэатр на прафесійнальную адукацыю 12—15 год, амаль столькі ж часу патрабуе і фарманне спявака. Пачатковую падрыхтоўку павіна даваць нармальна сярэдняя школа, вакальную адукацыю — музычнае вучылішча, а затым — кансерваторыю.

Ад падрыхтоўкі спявакоў у музычных вучылішчах залежыць не толькі якасць набору, але і далейшы творчы рост прынятых у кансерваторыю.

Важны фактар у паспяховым развіцці маладога спецыяліста, апроч яго здольнасцей, — якасць вучэбна-выхавальнай работы і тыя ўмовы, у якіх гэтая работа адбываецца.

Важны фактар у паспяховым развіцці маладога спецыяліста, апроч яго здольнасцей, — якасць вучэбна-выхавальнай работы і тыя ўмовы, у якіх гэтая работа адбываецца.

У Брасіцкім музычным вучылішчы заняты па спецыяльнаму вакалу праходзяць у двух класах. Невялікай пакой, у якім амаль усю плочку займаюць раяль і некалькі крэслаў, — гэта не лепшае памішканне для заняткаў. Вузкі пакойчык, у якім размешчаны піяніна і адно крэсла, — другі клас, у якім, калі канцэртмайстар садзіць за інструментам, педагог і студэнт вымушаны стаць. Тут няма нават прымыты-

ных акустычных умоў, якія адпавядаюць важную ролю ў развіцці галасы. І ўсё ж невялікі, але дружны калектыў педагогаў-вакалістаў самамадана змагаецца за якасць выхавання маладых спявакоў і дасягае поспехаў.

На занятках у педагога М. Арэнскай студэнт III курсу Федар Багдан. Нягледзячы на моцнае дрэннае надвор'е, ён сёння прайшоў тры кіламетры ад вёскі, у якой жыў, да прыпынку аўтобуса на шашы, а затым астатнія чатыры кіламетры праехаў у машыне. Не заўбёды так удала пераадолець ён свой маршрут у вучылішчы, іншы раз доўга ідуць ісці пехатоў усе сем кіламетраў. Але ішча не было выпадку, каб студэнт не з'явіўся або спазніўся на заняткі без уважлівых прычын. Што зробіць? Інтэрната для студэнтаў вучылішчы не мае. Малады дырэктар вучылішчы т. Школьнік упарта дамагаецца інтэрната, але мясцовае арганізацыі пакуль што абмяжоўваецца абшчыанамі.

М. Арэнская пачынае заняткі са звычайнай распеўкі студэнта. Прыгожы, саканіты лірыка-драматычны барытон Ф. Багдана лёгка спраўляецца з рамансам Барадзіна «Для бергетов отчизны дальней», арыяд Дармава з оперы Рубінштэйна і песняй кампазітара Р. Пукста «Шумныя бязрозы». Усе гэтыя творы былі выкананы музычна, кожная фраза амацыянальна насычана. Ф. Багдан, безумоўна, таленавіты і перспектывны выхаванец вопытнага педагога.

Вельмі добрае ўражанне пакінула таксама студэнтка трыццага курсу Міхайлава — лірыка-каларатурнае сапрапа. У арый з оперы «Снягурачка» Рымскага-Корсакава, у рамансах Чайкоўскага маладая спявачка бліснула не толькі прыемным, поўнага дыяпазону галасам, але і музычнасцю выканання.

Не ўсе студэнты — выхаванцы Арэнскай дасягнулі такой свабоды сямнаццаці і ў авалоданні дыханнем, але вопыт і эрудыцыя педагога даюць падставы меркаваць, што ў будучым яе выхаванцы здольны стаць спявакамі.

Выкладчык вакалу з ахвоты перадае вопыт і веды маладым калегам Н. Бартоп і Л. Давідчык, якія ўжо цяпер дамагаюцца станочных вынікаў у сваёй педагогічнай дзейнасці.

Іншая карціна ў Гомельскай музычным вучылішчы. Дырэктар т. Калвалёв пры першай сустрэчы выказаў сур'яную трыгову за стан вакальнай адукацыі ў вучылішчы. Гэтая трыгова аказалася не дарэмнай.

Клас сольнага сямнаццаці выдае А. Усачоў. Заняты гэтыга педагога пакідаюць дрэннае ўражанне. Ён не валодае фартапьяна, таму ўсе практыкаванні праходзяць з галасу. Як сам педагог, так, значыць, і студэнты не захоўваюць дакладнага ўзнаўлення музычнага малюнка практыкаванняў. Не скончыўшы адно практыкаванне, педагог перапынае другое, не дае магчымасці студэнту засвоіць першае. Указаны педагога метадычна не абгрунтаваны, накіраваны на запіск гартані. Зусім незразумела і тэрміналогія, накіраваная «спяваць на прыходы». І гэтак сяваванне «на прыходы» прывадо да таго, што ўсе вучні А. Усачова сямнаццаці не на апоры дыхання, а на выдыху, прытым гарлавым гукам. У выкананні рамансаў і песень няма дакладнага ўзнаўлення музычнага тэксту і многа інтанацыйнай неахайна-

«Сястра Варвара»

Староньня чалавек усё тут здаецца спачатку незвычайна і незнамым: і шырокі прасторны цыкл высокай стэлю, і роўны рады стаячых аўтаматаў, і неспакойныя напружаны гал, які ў першую хвіліну аглушае, нібы шум поезда, што праймаеся побач. У першых уражаннях дэманстрацыя здаецца дзіўна-жыццёва, якая на нейкі час стала экскурсывам, каб пазнаёміць маладых беларускіх паэтаў — гасцей Мінскага камвольнага камбіната — з вытворчым працэсам на прадпрыемстве.

Па ініцыятыве секцыі паэзіі СП БССР на камвольным камбінате праводзіцца тыдзень дружбы маладых паэтаў з рабочымі камбіната. Праграма тыдня дэволі разнастайная. Маладыя паэты Ю. Свірка, І. Калеснік, Г. Бурэйкі, Ул. Паўлаў, А. Харкевіч і інш. пазнаёмяцца з жыццём камбіната, з бытам і адносінамі рабочых. У бібліятэцы і інтэрнатах прадпрыемства яны выступілі з чытанням сваёй вершаванай, наладзіў гутаркі аб беларускай літаратуры. Актыўны ўдзел прымаюць маладыя паэты ў выпуску шматтыражнага газэта камбіната, арганізуючы пры гэтым літаратурнае аб'яднанне і падрыхтоўку старонку з твораў пачынаючых аўтараў.

Разам з камітэтам камсамола прадпрыемства гасці будуць рыхваць вялікі літаратурны вечар, які адбудзецца ў пачатку чэрвеня ў Палацы прэфасіаў з удзелам рабочых камбіната. Паэты на вечары падзяляцца ўражаннямі ад прадпрыемства і прычытаюць вершы, рабочыя пакажучь мастацкую самедзейнасць.

Хочацца спадзявацца, што гэты тыдзень стане пачаткам сапраўднай творчай дружбы паміж рабочымі камбіната і маладымі паэтамі, якія будуць з гэтага часу сваімі лодзямі на прадпрыемстве. Нахэй уключыцца ў вытворчасць і літаратуры цыкл

Надаўна мне давялося паглядзець п'есу пісьменніка М. Аляксеева «Сястра Варвара», якую паставіў у Гомельскім драматычным тэатры. Па тэматыцы п'еса актуальная, патрыячная. І калі прыняць пад увагу, што Бабруйскі тэатр 320 спектакляў у год іграе ў аддаленых калгасах і райцэнтрах Магілёўскай вобласці, дзе жыць раённыя цэнтры, спрабуюць выйсці сабе гледаць і ўдаваць людзей у сваё сектанцкае павучэнне, дык зразумела, якое выключна важнае значэнне мае антыраённая п'еса для Бабруйскага тэатра.

Безумоўна, тэатр зрабіў правільна, уключыўшы п'есу Аляксеева ў свой рэпертуар. І можна было спадзявацца, што рэжысура добра прапрацуе з аўтарам, надае п'есе вялікае грамадскае гучанне і толькі тады паказаць яе гледачу. На жаль, гэтага не здарылася. У рабоце з драматургам тэатр абмежаваўся скарачэннем тэксту і дапрацоўкай некаторых сцэн. Але п'еса прапавалава сур'ёзнай дапрацоўкі не толькі мова, якая не вызначаецца чысцінёй, галоўным чынам — характарам.

Па сутнасці п'еса мае тры цэнтральныя ролі. Іх іграюць дэволі вопытныя і цікавыя акцёры: Сяча — Г. Лаўроў, Фунцікава — П. Маспераў і Херувімава — А. Аркадзьеў.

Што ж датычыць галоўнага вобраза Варвары Громавай, дык ён не завершаны аўтарам, можа таму зольдзіць п'есу на правільнаму рэшышчу. Нельга сказаць, што жыццё дзеючых асоб «Сястры Варвары» добра знаёма М. Аляксееву. Амаць усе асобы дзейнічаюць на сцэне не так, як вымагаюць іх характары, а на волі драматурга. Не драматург ідзе за дзеючымі асобамі, а дзеючыя асобы за

наю арыстка Л. Федчанка не змагла стварыць каларытны, запамінальны вобраз. Астатнія персанажы п'есы — Храброў, Цвярозаў, Іван Захаравіч і асабліва маладая пара Сяргей і Валя хутка надываюць «драматычныя знакі», чым жывых дзейных асоб. Зразумела тым цяжка, якія паўсталі перад маладымі актёрамі — выканаўцамі гэтых «благітных» ролей. І як ім стараліся актёры ажывіць свае ролі, надаць ім характар, нічога з гэтага не атрымалася, вобразы так і засталіся блыжкімі.

Аўтар назваў п'есу камедыяй. У аснову сюжэта ён наклаў лёс Варвары Громавай, якая пасля доўгай барацьбы парывае з эвалгелістамі і становіцца актыўнай калгасніцай. Перад гледачом праходзіць складаная гама пачуццяў Варвары: пакарлівае прасвятару, сумненні ў правільнасці шляху, расчараванне і, нарэшце, актыўны пратэст. Але блыжкі ў тым, што гэтыя пачуцці не займаюць галоўнага месца ў п'есе і ў спектаклі, а як бы «праглядваюцца» праз другую, лабную тэму авантурыстчных дзеянняў Сячы і яго падручных.

Ці не памыліўся Аляксееў, аддаючы вельмі вялікую ўвагу дзеянням Сячы, Херувімава, Фунцікава? Памыліўся, але іншым аўтар зрабіць не мог. Выразны драматычны сітуацыя ў камедыяльнай форме — справа дзяцка! Насуперак жаданню аўтара інакш Херувімава — Сяча апынулася на першым плане. У выніку атрымалася, што п'еса «Сястра Варвара» напісана не пра сястру Варвару, а пра авантурыста Сяча, п'яніцу Херувімава і жуліка Фунцікава, г. зн. пра асоб, якія менш за ўсё цікавыя гледачу. Значыць, жанр, выбраны аўтарам, не толькі не дапамог раскрыць асноўнай тэмы, а наадварот, перашкодзіў гэта зрабіць. Вос туд і павіна была прыйсці на дапамогу рэжысура тэатра і дапамагчы аўтару развіццё п'есы на правільнаму рэшышчу.

Нельга сказаць, што жыццё дзеючых асоб «Сястры Варвары» добра знаёма М. Аляксееву. Амаць усе асобы дзейнічаюць на сцэне не так, як вымагаюць іх характары, а на волі драматурга. Не драматург ідзе за дзеючымі асобамі, а дзеючыя асобы за

драматургам. Астоль нежыццёвыя сітуацыі, надуманыя сцэны. У п'есе шмат недакладнасцей.

Не зусім пераканальны вобраз Фунцікава, хоць актёр П. Маспераў іграе яго добра. Паўстае пытанне, як мог існаваць такі стыльжыны тып у асяроддзі простых калгасных людзей? І даўна тое, што ўспраўдзіла дзеянне і паводзіны Фунцікава не выклікаюць у калгаснікаў пачуцця непрыязнасці, нібы ён даўкам прыёмная фігура ў іх асяроддзі. У сапраўднасці ж было б зусім іншак. Каб з'явіўся такі Фунцікаў у калгасе, ён быў бы памешчыкам. Калі ж прыгадань сцэну з Леняй, дзе Фунцікаў дэманструе ёй сваё танцавальнае майстэрства, дык становіцца яшчэ больш незразумелым: у каго мог Фунцікаў так навучыцца выкідаць антраша? Такім складаным танцавальным па мог бы пазазірочыць любы гарадскі стыльжа. Гэта сведчыць, што вобраз Фунцікава, сыграны ў такім плане, — надуманы. Да вырашэння гэтага вобраза аўтар і тэатр павіны былі падыйсці інакш і падаць яго так, каб ён не выпадаў са спектакля.

Некалькі слоў пра міліцыянера Івана Захаравіча. У п'есе на яго ўскладзены функцыі прыкладна такіх жа, якія ўскладзены на «богарамавержца» ў антычнай трагедыі. Ледзь толькі стварэцца цяжкае становішча — паўляецца Іван Захаравіч і ўсё вырашае па закону. Прычым, стварэцца ўражанне, быццам Іван Захаравіч увесь час стаіць за кулісамі і чакае моманту, калі яго паўленне больш за ўсё пажадана гледачу.

У п'есе многа і іншых «агрэхаў», якія мог бы выправіць тэатр. У Бабруйскага тэатра вялікі вопыт у рабоце з драматургамі. І тым больш робіцца крыўдна, што да п'есы М. Аляксеева, рэжысёр-пастаноўшчык П. Маспераў і тэатр не пайшлі з усёй сур'ёзнасцю і не зольдзі зрабіць глыбокага па характарах, цікавага па сітуацыйных спектакля.

Ю. СУРЫКАЎ, рэжысёр Беларускага радыё.

На здымку — вокладкі новых кніг, якія выйшлі ў Дзяржаўным выдавецтве БССР: беларуская народная казка «Лісіца і проза», «Блажукіюшыя збездзавы» Шолам-Алейхама, «Выбранае» Юрка Лявонага, «Цены знікаючы» Сяргея Свірыдава.

ДОБРЫ ПАЧАТАК

Малады паэт выпусціў першую кнігу. Вось яна стаіць на паліцах магазінаў, і чытачы смяюцца перад ёй, раздумваючы: купіць ці не купіць? Вядома ж, паэт хвалюецца і напэўна, з нецярплівасцю чакае рэцэнзіі. Як ацэніць яго нахалнае працу, што скажучь чытачы, старыя таварышы на іх пра вершы, над якімі працаваў ён, магчыма, доўгі час, забываючы пра сон, пра адпачынак, пасля дня напружанай працы ва ўстанове, на заводзе ці ў рэдакцыі? Зразумела таму адказаўся, якію адчувае чалавек, узбудзіўшы напісань рацыянаў на першую кнігу маладога аўтара.

Хачелася б абразу парадаваць аўтара, нагаварыць яго кампліментарна. Але ж рэцэнзія — гэта не падурадава да імані, і шпіцаца яна не дзеля таго, каб зрабіць прыемнае аўтару кнігі. Куды больш карысна будзе, перш чым гаварыць пра беспрыярэдняе дасягненні кнігі Віталія Костылева «Подснежники несут»), выслушаць інакш Беларускай дзяржаўнай выдавецтвам, смяючы увагу чытачоў і самота паэта на некаторых істотных зрабін, што не дадохны, уласцівы Костылеву, вельмі часта можна знайсці ў вершах маладых (і не толькі маладых) паэтаў.

Павярхоўнасць паэтычнага мыслення, няўменне (або нежаданне) глядзець у карань рачы, — воль чым часам грашаць паэты, якія не маюць дастаткова прафесіянальнага і жыццёвага вопыту. Вось верш, які Костылеў, думачца, дарэмна ўключыў у зборнік:

Как будто в самом деле нечего сказать тебе до темноты — сидим с тобой светлым вечером, не говорим — ни я, ни ты. И в небе белых звезд горошины уже бледней перед зарей...

Як гут не прыгадаць Маякоўскага, які напярэдадзі, што не варта пускаться у ход вялікі паэтычны завод для выбару запальнік! Хочацца паўтарыць першыя радкі гэтага верша, звяртаючыся ўжо не да дзядзькі, а да самота паэта: «Нібы на самай справе няма чаго табе сказаць...». Мі: тым, Костылеву ёсць што сказаць пра жыццё, пра людзей. Але воль толькі не заўсёды ён карыстаецца гэтым правам. Не варта зольдзі паэту адвадзача дзіцячым зьяўляю: лавіць першукроў там, дзе плавае рыба дэвінайша. Такія вершы, як «Я дзеся дзеньма даўно не быў», «Прыехаў другі», «Как будто в самом деле» зусім не ўпрыгожанае.

*) Віталій Костылеў. Подснежники несут. Мінск, 1960.

Зборнік. Ва ўсіх іх адзіне недахоп — дробнотамнасць. Думачца, і самоту Костылеву гэта вядома. Відаць, уключыў у зборнік гэтых няўдалых вершаў вынікам з жадання аўтара зрабіць кніжку таўсёчайша, больш «сцяпной». А чытачоў куды больш задавальняе, калі паэты кіруюцца правіламі: лепш менш, ды лепш. Прачытаўшы такія радкі, як «ласковыме сонце ткет на стенке света чудеса», чытач толькі пацісне плячымі і скажа: «Што агучнае гэта мае з паэзіяй?»

Затое чытач падакуче Костылеву за многія яго іншыя вершы, у прыватнасці за выдатныя вершы «Дочка забодела». У ім паэт гаворыць пра перажытае, адчутае. Усю ноч не спіць старая маці, хваброа дачкі пазавіла яе сна і спакою. Ледзь толькі зойлак, ідзе яна ў балючы і молючы урачоў:

— Помогите... дочке тяжело! Милые... кабы живой водичей...

Маці, вядома, ведае, што ні «жывоў», ні «смертываў» вады няма — гэта з казак, — але такая вялікая мацярынская любоў, такі моцны страх перад магчымай небяспечай для жыцця роднага дзіцці, што маці гатовая паверыць у існаванне жывой вады — і няхай урачы называюць гэтую жывую ваду мудрагелістымі лацінскімі словамі... Чытаючы прыведзеныя радкі, мы нібы чым ураюем дыханне маперы, бачым яе чырвоны ад слёз і басонцы вочы. У сваім несудзеным гоме маці гатовая ахвяраваць жыццём, каб толькі дачка засталася жыва. І воль як канчаецца гэты верш, поўны вялікага эмацыянальнага напружання, пачуцця любові да людзей:

А когда с постели погулять встанет дочь, на солнце снова глянет, сляжет мать счастливая в кроватку...

Сляжет мать и, может быть, не встанет...

У большасці выпадкаў Костылеву добра здаецца паказаць унутраны свет простых людзей — працаўнікоў. Вельмі часта гераічна яго вершаў з'яўляецца маці. Амаць заўсёды гэта — сямейная жанчына, калгасніца. Свая галава не павязана парадкавай хусткаю, рукі ў яе карчынчаны, аморщаныя, губы высалхі і патрэскаліся ад непагод і глыбокага душэўнага хвалення. Яна праходзіць па злізай вуліцы вёскі з вёдрамі, поўнымі блакітай вадзі, прахадзіць па дэкарацыі націмаў да ложка хваброа дачкі, сцірае сена, дзе корм каровам. Прывабны вобраз маці адкрываецца нам у вершах «У колдасі», «За синей волной», «Дочка забодела». Вобраз маці часта з'яўляецца ў Костылева сімвалам Радзімы. Легка можна здагадацца, што любімы паэт Костылева, яго настаўнік

Накрасаў. Менавіта накрасаўскіх традыцый бліжэй за ўсё сэрцу маладога паэта.

Людзі, якія жывуць у верхах Костылева, на дзіва прывабныя, таленавітыя, некаторыя з іх здававаюцца, як, напрыклад, зямляк паэта, які быў самазайбца і трохі смешна любіць жывёл.

К нему гости, как в козлы, захлопиди, и не было проходу от собак. Герой вершаў Костылева заўсёды гатовы зрабіць добры ўчынак. Вось двое хлопцаў заўважылі, што на дарогу ляжыць вялікі камень. Ні слова не гавораць.

остановились вдруг они и сильными руками, чтоб добрым людям не мешал, убрали этот камень. Зрабілі сваю добрую справу, не чакаючы ні ад каго падакчы, і пайшлі далей па сваіх справах.

Пра героя, які зрабіў падвёг, Костылеў гаворыць, што «он был так на всех похож». А калі такі воль просты, мужны чалавек трапіць у бяду, ён не скарадзіцца на свой лёс, не трапіць мужаасці. Добра пра гэта сказана ў вершы «Ивалід»:

Брючки в клетку, чуть прищурен глаз, а под носом усunki для виду. Он сидит, нахально развалился, не уступит место ивалиду. Ивалид не рошует, не кричит. Только скулы кажутся заметней. Он на костылях своих стоит тверже, чем наглещ двадцатилетний.

Зборнік заканчваецца вершам «О дыме-громе». У ім гаворка ідзе пра нейкага паэта, які, глядзячы з акна на завод, траці год піша пра тое, как дым густой дымит, о том, как гром во всю тремит... На дым и гром он трот пьел. А вот о людях позабыл...

«Дым» не засланіе ў Костылева вадатнага аблічка савецкіх людзей, «гром» не заглушае іх гучную, паўнакроўную мову.

І, нарэшце, некалькі слоў пра афармленне кніжкі. Некалі футурысты друкавалі свае зборнікі на шпалернай паперы. Часы гэтыя даўно адшлі ў нябыт, але воль зноўна на вокладку зборніка «Подснежники несут» — уражанне такое, нібы матэрыялам для яе паслужылі вельмі дронныя шпалеры. Сапраўды, першая кніжка паэта заслугоўвае лепшага афармлення.

Уладзімір ВАРНО.

На здымку: група маладых паэтаў на Мінскім камвольным камбінате (злева направа) Ул. Паўлаў, тэхнолаг прадзіянага цыха Жанна Пяшко, Г. Бурэйкі, Ю. Свірка.

ЭСТЭТЫЧНАЕ ВЫХАВАННЕ ДЗЯЦЕЙ

Філармонія ўпершыню за сваю шматгадовую практыку правяла цікавае і карыснае мерапрыемства — цыкл сімфанічных канцэртаў для дзяцей.

Праграма канцэртаў выклікала да сябе ўвагу дзіцячых аўдыторыяў. На першым канцэрте зала была перапоўнена маленькімі слухачамі. У праграму былі ўключаны «Дзіцячая сімфонія» Гайдна, сюіта Біза «Дзіцячыя гульні», танцы з оперы Р. Лукста «Марынка». Салістам выступіў вучань Мінскай музычнай школы-адзінаццацігадкі І. Шульцэў, які ў суправаджэнні сімфанічнага аркестра філармоніі выканаў канцэрт для скрыпкі з аркестрам Д. Кабалеўскага (дзяржор — заслужаны артыст БССР В. Дуброўскі).

«Казка ў музыцы» — гэтай тэме была прысвечана праграма другога канцэрта. Сюды ўвайшлі сімфанічныя фрагменты з оперы Рымскага-Корсака «Казка пра цара Салтана», сімфанічная казка С. Пракоф'ева «Пеця і воўк». З захваленнем праслухалі дзеці выступленне саліста — народнага артыста Саюза ССР Эміля Гіельса, які выканаў канцэрт Моцарта для фартэпіяна з аркестрам.

Трэці канцэрт цыкла быў прысвечаны 90-годдзю з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна. Праграма складалася з любімых твораў Ільіча — урыўкаў з опер Глінкі «Іван Сусаніні» і «Руслан і Людміла», уцеруючы Бетховена «Эгімант», рускіх народных і рэвалюцыйных песень. Прафесіянальным майстэрствам вызначалася выступленне піяністкі В. Жубіноўскай, якая натхнёна выканала першую частку Патэтычнай санаты Бетховена. Добрае ўражанне пакінула выкананне дзіцячым хорам «Песні аб Леніне» Холмінава (саліст В. Вуячыч), старадаўняга вальса «Вязьма» і «Песні аб Радзіме» Далуханяна.

Менш цікава выступілі іншыя салісты-вакалісты, якія чамусьці сцявалі двойчы: у першым адзяленні — у суправаджэнні раляя, у другім — з сімфанічным аркестрам. Філармонія мае багата салістаў, і ў таго ж урачыстага канцэрта наўрад ці варта было зноў займаць адных і тых жа артыстаў.

У праграме другога канцэрта пры выкананні сімфанічнай казкі «Пеця і воўк» арганічным было выступленне артыста Г. Бандарэўскага, які тэкстам і гучаннем выказаў сваю думку аб гэтай казцы. У трэцім канцэрте пры выкананні «Казкі ў музыцы» выканаўцамі былі першыя быў прысвечаны тэме «Народныя мелодыі ў творчасці прафесіянальных кампазітараў», другі — «Інструментальным канцэртаў». З прычыны таго, што паміж канцэртамі цыкла былі вялікі перыянак (першыя два адбыліся ў сакавіку, трэці — у красавіку, і, нарэшце, чацвёрты, пя-

ты — у маі), цікаваць да іх значна зменшылася. Адбылася на гэтым і адсутнасць пэўнага памятка: канцэртны пачыналіся ў розныя часы ў паміжнікамі акругавога Дома афіцэраў або ў паміжнікамі Тэатра оперы і балета.

Праграма двух апошніх канцэртаў была таксама цікавай. У першым выконваліся «Камарынская» Глінкі, «8 рускіх народных песень» А. Ялава, «Доіна» з Малдаўскай сюіты Н. Пейко, фінал другой сімфоніі Чайкоўскага, «Прыватная ўверцюра» П. Кірыльчанкі і Рапсодыя для фартэпіяна з аркестрам Д. Камінескага (салістка Е. Эфрон).

У праграме «Інструментальныя канцэртны» пераважна выступалі вучанцы мінскіх музычных школ. Першую частку канцэрта Гайдна для фартэпіяна з аркестрам выканала вучаніца пятага класа аўтазаводскай музычнай школы Верка Каляміна. Трэцюю частку гэтага ж канцэрта іграла самая маленькая ўдзельніца Таціяна Вяшчкова — вучаніца другога класа музычнай школы-адзінаццацігадкі (педагог Е. Альтэрман). З першай часткай канцэрта Бетховена для фартэпіяна з аркестрам выступіла вучаніца сёмага класа Роза Сільвестрава.

У заключэнне студэнт другога курсу кансерваторыі В. Крыштопечка выканаў адзін з віртуознейшых твораў — канцэрт Ліста для фартэпіяна з аркестрам.

Вельмі шкада, што, акрамя салістаў-піяністаў, не былі паказаны другія выканаўцы — скрыпачы, вялічальністы, дымабалісты, духавыкі. У таі жа канцэрте можна было, акрамя твораў заходніх кампазітараў, паказаць і творы рускіх і дэрускіх аўтараў. Трэба было і ў ленынскі канцэрт уключыць песні беларускіх кампазітараў аб Леніне. У далейшым іраўніцтву філармоніі неабходна прыкласці ўсе намаганні, каб такія канцэртны праходзілі без доўгіх перапынаў. Гэта прычына тае, што ўсе канцэртны суправаджаліся павольнымі словам музыкантаў Л. Ауэрбаха, А. Ракавай, І. Зубчыка. Добрае веданне матэрыялу, умненне размаўляць з дзіцячым аўдыторыяй паказаву малады лектар В. Пімонін, выступіўшы ў такой цікавай і складанай праграме, як «Казка ў музыцы».

Сімфанічны цыкл канцэртаў для дзяцей сведчыць аб тым, што Беларускай філармоніяй правяла карысную работу ў справе эстэтычнага выхавання падрастаючага пакалення.

Можна спадзявацца, што ў далейшым такія канцэртны прынясуць філармоніі яшчэ большыя творчыя поспехі.

Ю. ГРУШЭЦКІ.

Творчая трыбуна

Кожная кніжка паэта — гэта расчыненае наське сэрца, яна заўсёды скажа дакладна: хто герой гэтай кнігі — гаспадар свайі зямлі і свайго часу ці маленькі чалавечак, гоць, які жыве толькі сваім асабістым горам і шчасцем, для якога ўласны дабрабыт і ўласная камула могуць здацца сонсам існавання, дзеся якіх ён жыве на зямлі.

Пудовыя кнігі вельмі многа. Возьмем, напрыклад, некалькі зборнікаў аднаго з лепшых нашых паэтаў Пимена Панчанкі. У лепшых яго творах, напісаных у апошнія гады, перад чытачом паўстае савецкі чалавек — гаспадар жыцця з ярка выяўленым пачуццём сучаснасці. Для такіх паэтаў, як Панчанка, якія адчуваюць асабістую адказнасць за лёс краіны, жывуць тым, чым хвалюцца народы, — сучаснасць стала споведдзім сэрца.

Мы ставім тут метай паказаць, як удаецца паэту-грамдзіўніку ўласнось супярэчліваю жывую сучаснасць, яе вялікую палітыку ў паэтычных вобразах, зрабіць яе споведдзім сэрца і як у творчых мукх на найдакладнейшым выяўленню сучаснасці нараджаюцца новыя элементы мастацкай формы, новыя мастацкія прыёмы і сродкі.

Панчанка вельмі многа раздумвае над з'явамі сучаснасці і добра ведае, што наша літаратура яшчэ значна адстае ад сучаснага жыцця, што

ПАЭТ І СУЧАСНАСЦЬ

яна часам яшчэ плянцэцца недзе па тылах яго!

Век жыць спакойна ды разумна. Не, не так. На сэрцы неспакой. Пішам пра сучаснікаў мы сумна — Трастанія ці жвачка са слязоў. Паэт разумее, што сучаснасць трыба адлюстроўваць не наогул, як нейкія агучылі і даўно вядомыя заканамернасці нашай сацыялістычнай рэчаіснасці, а сэрцам адчуваць жывое траптанне часу, улаўліваць супярэчліваю стыхію сённяшняга дня ў кожным новым яе павароце, у кожнай новай яе прыжмке і іменна такой, якой яе адчувае чалавек працы штодзёна, інакш чытач да канца не паверыць пісьменніку. Ён паверыць яму тады, калі твор, яго думкі можна зверыць са сваім уласным розумам аб сённяшнім жыцці. Чалавек дорага разабрацца і зразумець іменна сённяшні дзень, тое, што нараджае і нясе ён. Сённяшні дзень для яго, як кажуць, пытанне жыцця і смерці (няхай сабе гэта сказана і крыху звастрана), у той час як кожны мінулаў — стаў ужо гісторыяй.

Усе лепшыя творы Панчанкі апошняга часу — «Патрыятычная песня», «Радзіме», «Мамі гераніям», «Прыстасаванні», «Навагодняе слова», «Траснула-трукнула», «Недзе салавей п'е ў дубове», «Быў дзень такі», «Нью-Йоркскія малюнкi» і іншыя — у той ці іншай меры перадаюць жывое дыханне асабліва крутой і насчанятай падезі сённяшняй паласы нашага жыцця. У іх ярка выражаны прыкметы нашага часу пасля XX з'езду партыі.

Паэту ў вершы «Радзіме» з асаблі-

вай цеплынёй ўдалося паказаць воблыт маці-Радзімы, яе назмерную, вялікую дарогу, якую яна прайшла за сорак год. Нямаля яна і сцірпела, нямаля пахавала лепшых сваіх сыноў, зведла цяжкасці росту, але і вялікіх гістарычных выправаўняў выйшла як ніколі моцнай. Назмерныя яе шляхі, вельмі яе лёс! Так бывае і з чалавекам. Многа спазнаўшы, ён робіцца дабрэйшым, больш велічэспайна і кожным яго руху чутца спакойная сіла, светлы розум у вачах перад новай вялікай дарогай, па якой яму яшчэ ідуць ісіці. Глобыкім роздумам і лірызмам гучаць апошнія радкі верша:

Свае імянім сустрэнем мы не пахвалючы, Мы станем удох пра дарозе ля белаў брозам, Успомнім маленства, успомнім і радасці, і гора; І ціха-ціхутка, Каб з голяя не падало роса, Пра нашы дарогі, пра забутраны дзень пагаворым.

Аптымістычным матыў верша паэт выказаў ў першых ужо радках: «рада-дзіна і трыжожа».

Панчанка заўсёды піша аб Радзіме ўсхвалявана, з глыбокім пачуццём, ён дабіваецца, каб і ў чытача не азгусту гэтае вялікае святае пачуццё, якое не дазваляе чалавеку Ітэць, крываць душою, дарэмна хадзіць па зямлі.

Важным для справы не проста спяваць хвалу нашым поспехам, а лепш не дапусціць у новы дзень «гніль былую неітых дробных душ», дзеяча навуку, што за чытацямі схаваў твар шарлатана і, магчыма, не адзін талант задушыў; розных падвількаў, двуручнікаў і прыстасаванцаў, якія шкодзяць нашай справе.

Знаходзячыся заўсёды на народнім краі жыцця, паэт у вершы «Прыстасаванні» ўскрывае адмоўныя з'явы ў нашай рэчаіснасці, якія сур'ёзна замінаюць руху наперад. Але гэта зноў жа крытыка зашкаўленнай асобы, якая ўбачыла, што на адным з участкаў работ няма парадку, і яна ў першую чаргу бара адказнасць на сябе; мы дапусцілі, мы не дагледзелі, што вырасілі такія перавадзкія, нам адкаваць і выпраўляць становішча. Нават у самым ітымным вершы аб

Гэта не казка, а радаскоўная быль.

Калі давадзецца гісторыкам даследаваць развіццё ўстаноў культуры ў Радзівічах, іх перш за ўсё адзіваць, колькі змянілася дырэктары мясцовага Дома культуры за пасляваенны час. А вось на дзейнасці Антона Зварку, відав, граба будзе звярнуць асабліва ўвагу, даследаваць яго былі варты гэты дырэктар.

Неяк на адным з пасяджэнняў сёй дэпутата працоўных пасялковя Савета зацікавіліся, як працуе Дом культуры. Антон Зварок пачаў лавіць справаздачу. Сказаў некалькі слоў — і быццам мому адляло ў яго. Дэлегататы думалі, што ён раскажа што хвалюе работнікаў культуры, якая дапамога патрабава да пасялковя Савета. А ён пастаў, пачуваў патыліну, меўся яшчэ нешта прыгадаць, але сказаў:

— Усе.

— Дык ты што, Зварок? — адзівілася старшыня Савета т. Іванова, — і сапраўды нічога не ведаеш?

— А я работніка паклічу, ён скажа.

Анатоль Навумовіч каторы год працуе ў Дому культуры мастацкім кіраўніком, або, як яго называюць, работнікам. Гэта жыццерадны, увешны, здольны чалавек. Майстар пакартаваць і павесіць іншы. Аднаму ён незадаволены: чаму на тыдні не дзесяць вечароў, а толькі сем. Два вечары на тыдні граба праводзіць рэпетыцыі хору, два вечары займацца з дзюжым аркестрам, два вечары граба для развучвання новых танцаў, сама менш патраба на тыдні два вечары займацца з драматычным калектывам. А яшчэ струны аркестру, мастацкае чытанне. Да ўсяго гэтага яшчэ Анатоль Навумовіч вечарамі, у суботу і ў нядзелю, грае на акардыёне, праводзіць танцы. Дарэчы, ён — спявак, артыст, канферансе, арганізатар.

— А Зварок?

— Зварок — дырэктар.

Два гадзіны назад на пасяду дырэктара Дома культуры падарліва працаздольнага таварыша, калі выкалікі Антона Зварку ў раённым аддзеле культуры, яму гаварылі: «Каб у Дому культуры заўсёды была падмечена і вымыта падлога, каб не хуліганілі, каб і ўзміку цэла было, каб кінафільмы на графіку дэманстраваліся». Зварок адмаўляўся:

— Я ні спяваць, ні танцаваць, ні граць не ўмею. А самадзейнасць?

— На гэта Навумовіч ёсць. А ты кіраваць будзеш.

І ў раўнянком Зварку сказаў:

— Ты хлопеч келмы. Справішыся з работай.

Антон Зварок тады працаваў інструктарам райкамаком. Да работ стувіцца сумленна, завочна паступіў вышчыца ў Інстытут народнай гаспадаркі. «Таварыш растуць», — гаварылі пра яго.

І вось Антон Зварок пачаў «кіраваць» ў клубе.

— Ты, Навумовіч, сёння правядзеш рэпетыцыю з хорам. Заўтра граба складана танцавальны гурток. Паслязаўтра п'есу будзеш развучваць... У чацвер з агітбрыгадай граба ў калгас выехаць. Ты, Навумовіч, дамовішыся і нагоні транспарту.

Дырэктар не толькі «кіраваў», але і кантроль «вёў» за работай. Навумовіч правядзе рэпетыцыю, Зварок усё да іх.

— Толькі, трэці раз папярэджава:

хто будзе пісаць у кнізе, што сёння зроблена?

А ў апошні час і харыстаў і акцёраў паменшала. Дайшо да таго, што рэпетыцыі не было з кім праводзіць. Маладзечанскі раённы аддзел культуры накіраваў на дапамогу свайго інспектара т. Баркоўскага. 12 чэрвеня г. г. адбудзецца святая песьні Маладзечанскага раёна. Граба ж самадзейныя калектывы арганізавалі, граба ж падрыхтаваць новую праграму канцэрта.

Інструктар прыходзіць у Дом культуры і «вылучае» становішча, распывае, колькі ў хоры займаецца людзей і якія песьні спяваюць — і толькі. Нарэшце, дае парад:

— Ты, Толькі, пастарайся ўжо і людзей сабраць.

Навумовіч звартаецца да дапамогі да старшыні пасялковя Савета т. Іванова. Яна выкаліка дырэктара прамакінава т. Камініскага і прапін, каб ён пагаварыў з работнікам. Граба ж зноў неяк арганізаваць самадзейнасць. Гэтаж каз Іванова ўгаварвае і старшыню швейнай арцелі т. Шульмана. Зноў на рэпетыцыю ў клуб прыходзіць хлопцы і дзюжыцы. Зноў з'яўляецца інструктар.

— Толькі, як справы? — пытаецца т. Баркоўскі.

— Добра.

На гэтым «дапамога» інструктара канчаецца.

Так працуе інструктар, дырэктар і мастацкі кіраўнік.

Цяпер у хоры ўдзельнічае 50 чалавек, у танцавальным гуртку — восем, аддзяленцыя юнакоў і дзюжыцы — у дзюжым аркестры, дванадцят чалавек — у агітбрыгадзе, ёсць добрыя салісты, чытальнікі. Толькі ў рэпертуары Аіды Занеці наснацца песьні. Стаў добрай салісткай Аіда дапамог Дом культуры. А Валіціна Абрамчык, Ірына Розум, Аўгіння Пашкевіч, Іосіф Баляда, Антос Кракоўскі і іншыя — усё яны таленавітыя артысты самадзейнага калектыву. Яны хочуч павышаць сцэнічны майстарства. А з цягам часу гэты таленавіты калектыв Радзівічскага Дома культуры можа пратэндаваць на званне Народнага тэатра. Для гэтага неабходна штодзённая і настольная работа з маладымі, часам яшчэ нявыпетымі выканаўцамі. Дому культуры, апроч кваліфікаванага мастацкага кіраўніка, патрэбн дырэктар і не толькі гаспадарнік, але і добры творчы работнік.

Антон Зварок ніколі не выстунаў на сцэне. Хоць ён любіць слухаць песьні, музыку, але, на жаль, не можа кіраваць ні адным мастацкім гуртком. Закончыўшы Інстытут народнай гаспадаркі, ён будзе карысным як інжынер-эканаміст. Уладзімір Баркоўскі — будучы юрыст, ён таксама канчае юрыдычны факультэт Беларускага ўніверсітэта. Абодва яны выпадкова трапілі ва ўстановы культуры. Яны з вялікай ахвотай пойдуч працаваць па свайй спецыяльнасці. Гэта будзе большая карысць і для развіцця мастацтва, калі іх месцы на іве «народнай культуры зоймуць здатныя і таленавітыя людзі, якія маюць для гэтага адпаведную спецыяльную адукацыю.

У Маладзечанскім раённым аддзеле культуры могуць запытаць: а дзе ж узяць добрых дырэктараў клубаў?

Будучыя таленавітыя кіраўнікі ўстаноў культуры — лепшыя аматары мастацкай самадзейнасці. Іх граба штодзённа выхоўваць, расціць, а затым вылучаць на кіруючыя пасады.

Г. МІХАЛЮК.

Два творчыя сустраччя наладзіў Саюз кампазітараў БССР з слухачамі ўніверсітэта культуры ў Мінску.

Кампазітары Р. Пукст, Г. Вагнер, Д. Камініскі падыяліліся з слухачамі ўніверсітэта культуры Аўтарам будла творчымі планами, расказалі аб свайй рабоце. Сімфанічны аркестр Беларускай дзяржаўнай філармоніі пад кіраўніцтвам заслужанага артыста БССР В. Дуброўскага выканаў для ўдзельнікаў сустраччя «Андантэ» і «Скерца» з другой сімфоніі Р. Пукста. «Святлоцую ўвершуру» Г. Вагнера і сімфанічную п'есу Д. Камініскага «Радасны шлях».

У Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі слухачы ўніверсітэта культуры сустрачліся з кампазітарамі М. Алаўціным, У. Алоўціным і П. Падкавыравым. Аб іх творчай дзейнасці расказала музыкантаў І. Зубчыч. Артысты Ю. Смірноў, В. Прычэпаў, студэнт кансерваторыі В. Сахарав, студэнтскае хору хору Беларускага радыё выканалі песьні і рамансы М. Алаўціна і У. Алоўціна, уручыў з оперы П. Падкавырава «Павел Карачын», інструментальны квінтэт М. Алаўціна.

В. ВАСІЛЬЧЭВ.

СПЯВАЦЬ
ДЗЮЖАЦЬ

Вестка аб тым, што ў калгас імя Чкалава Бешанковіцкага раёна прыяждзе калектыв мастацкай самадзейнасці рабочых і служачых прамысловай арцелі «Польныя рэвалюцыі», абляцала двары калгаснікаў. Яшчэ задога да пачатку канцэрта клуб арцелі быў перапоўнены.

На сцэне — дзюжыцы з брыгады камуністичнай працы: Галія Аўчыніна, Ганна Кежа, Ніна Байлакова, Валіціна Камоска і іншыя. Па-май-тарску выканаў харавы калектыв літаратурна-музычную кампазіцыю «Іаша будучае лачынацца сёння». Затым былі выкананы прыпеўкі, песьні.

Цёпла сустраці гледачкі інсценіроўку на калгасную тэматыку.

К. ХРУЦКІ.

Новая работа купалаўцаў

Тэатр імя Я. Купалы паказаў новую работу — камедыю «Знамяна не траба» В. Зуба.

У спектаклі заняты артысты Г. Глебаў, П. Малчанюк, В. Пола, У. Дзядзюшка, П. Івановіч, В. Уладзімірскі, Г. Галкін, З. Зубкова, Т. Бабко і іншы.

Пастапоўку спектакля ажыццявіў рэжысёр К. Санікаў. Афармленне мастака В. Галубовіча.

Капэла ў нафтабудуцаў

У аэляным тэатры пясёлка Польшкі звыш трыццаці маладых будучынік Беларускага нафтагазінтанта лавыялі на канцэрце Дзяржаўнага акадэмічнага харавога капэлы пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Р. Шарыма. Выканаўшы беларускія народныя песьні.

Рускі драматычны тэатр імя Горькага паставіў спектакль «Р-руская гісторыя» па п'есе А. Арбузава.

На здымку: сцэна са спектакля. У ролях: Валі — артыстка В. Філатова, Серзюка — артыст Р. Качаткоў, Сяродзіна — артыст Ю. Сідараў.

Валя Семашкевіч — гэта сярэдняга росту дзюжыца, якой, відав, не больш за семнаццаць, з кір-лятым носікам і жывымі чорнымі вачыма, што бегаюць пад навісам чубікам хусткі, нібы мёрсе дома, які будзеся. Ужо амаль два гадзі Валя тынуе ў гмахі, аглядаюцца з паверхаў сталіцу і часам думачы, што так і ўсе дамы былі пабудаваны ўжо зрабіцца да гэтага, з якім Валя неяк паспе-ла сваімі сярбрукамі па працы прыходзіць сюды, ле-зе па засмечаным і друзым складках і бярэ ў рукі кельму. У цэлым дні яна распранне прапанаваную ватуюку і надзе белыя рабочыя фартукі, а ў ха-лодныя — ёй не перашкаджае ватуюку. Калі Валя пачынала працаваць тынкушчыцай, аб многім марылася ў яе дзюжыцы галава. Перад вачыма заўсёды стаяла маты, якую пакінула ў вёсцы, і малы брацік, які першы год лайшоў у школу. Яна думала з прымесцю, што з першага свайго за-робку пашле, можа, сто, а можа, і дзвесце руб-лёў маці і няшчы, каб браціку Пеші купіла палі-тончык. Як жа яны будуць рады там, дома. І як жа рада будзе яна сама!

У выхадныя дні Валя выспалася ў смяк, а пасля абеду ішла ў парк — калі з дзюжыцамі, і калі і адна, садзілася на лавачку на галаўнай і калі і жывымі, як мышкі, вачыма, праводзіла і дзюжыцы пара за парой людзей — маладых і старэй-шых. Вочы часта спыняліся з захапленнем — то на плаці той ці іншай жанчыны, то на прычосцы, а самае найбольшае захапленне выкалікаў нарочы дзюжыцы на белай, як алчочнай, жаночай руцэ. Якая ж краса, калі яно, гэтае кругленькае вочка, і ў вачы Валі зазірае такую жанчыну вачыма і жанчына траціць нешта са свайй красы. І пасту-пова мара авалодава Валя — прыбавіць гадзінкі, Нікому нічога не кажучы, яна пачала адкладваць грошы на пакупку. З таго часу яна часта прастояла перад вітрынай ювельнічнага магазіна або заходзіла і ў самы магазін. Там разглядала гадзінкі, і ніхто не здагадаваўся, як білася яе сэрца. Пад шклом ляжалі гадзінкі розных памераў, з шыфэратамі розных колераў — белых, жоўтых, чорных — то ў абодках серабрыстых, то залатых, але гэта былі дарэгія гадзінкі. І Валя выбрала сабе невялікі, зграбны, з тоненькай металічнай абодкай, з пукатым шкелтам. Лічы чорныя, як калі гэта Валі падарыў ад яе п'яніст рублёў. Ля-жалі ж гадзінкі большыя і таннейшыя, а гэты невялікі, зграбны — ды такія ж і таннейшыя, а гэты зазната ёй для мяне дарэгі. «Ці не Валі, Валі, Валі, Валі» — ды такія ж і таннейшыя, а гэты зазната ёй для мяне дарэгі. «Ці не Валі, Валі, Валі, Валі» — ды такія ж і таннейшыя, а гэты зазната ёй для мяне дарэгі. «Ці не Валі, Валі, Валі, Валі» — ды такія ж і таннейшыя, а гэты зазната ёй для мяне дарэгі.

Праходзілі тыдні і месяцы. Упэўненай рукою Валі тыкаваліся сцэны. Кельма — слаўны інстру-мент у слаўнай руцэ. Раствор кацдэцца па сцэне ўзгорачкам, а пасля пачынаецца мастацтва — раз-глядка мокрых кельмаў, затым — мокрыя дошчак-кай. Валя заўвагае, што з кожным днём прыспа-шаецца яе праца. Узмахі рукою сталі больш да-кладныя і разам з тым — гучэйшыя. Нормы пера-выканаваліся. Калі пад вечар прыходзіў прапра, ён змержае сцэны строгімі вачыма, а пасля змержае таксама і самую Валю ў заліпанай ра-створам хустцы.

Гм... мармыча прапра, — праверым, паба-чым...

Прамерыўшы сцяну, ён падыходзіць да Валі і вінуе яе з перавыкананнем норм і адразу па-дае ёй лічы прэзінтаў перавыканання.

— Пойдзеш, пойдзеш на Дошку пашаны, дзю-жыцы! Далажу інжынеру. Як дыбе... па башку?

Прапра запісае ў бланкет: «Валіціна Ціма-феўна Семашкевіч — на Дошку пашаны».

І вось надыйшоў дзень, які Валя мае права залі-чыць да найлепшых дзён у сваім жыцці. Яна ку-піла нарочы гадзінкі, той самы, на які ўпала яе торнае вочка, — невялікі, з блішчэстай металічнай абодкай, пад пукатым шкелтам, як жывыя: чорныя і чорныя лічы. Гэтыя лічы, як жывыя: званца-ны, варушачны, усміхаюцца Валі. Вось яна прыма-ца гадзінкі ў руцэ, просіць дзюжыцу прадаўчыцу зазець яго, паставіць стрэлкі на правільны час.

Наўжо яна яго купіла? Так, купіла, і яшчэ не прайшоў тое хвалюванне, якое ахапіла яе, калі яна, Валя, прайгвала праз акончка касы ўлас-ныя, наўмысна адкладзеныя п'яніст рублёў. Вы-цэнна на вагу кідалася нешта дарэгае — ці не па-прадзе хто-небудзь Валю за такі форс, за гэты гадзінчык. На нейкі момант незадавальненне сабой авалодава Валя, але... пазна ўжо. Найпрыгажэй-шы для Валі гадзінчык ужо ў руцэ, прадаўчыца закладзе ў яго прыгожыя раменьчыкі і кажа Валі ўнесці ў касу п'яць рублёў. Валя не дачула — так неяк зашумела ў вухах.

— Колькі? — перапытала.

Прадаўчыца паўтарыла.

— Ага, добра... адказала Валя і пайшла да касы, узрадаваная, што граба ўнесці толькі ўсяго п'яць рублёў.

Валя выйшла на вуліцу і вецерта спатнелы лоб. Глянула на гадзінкі, звязаны на руцэ, як у многіх дзюжыц, і ўсімхінулася. Гадзінкі здаўся ёй яшчэ прыгажэйшым, як у магазіне, бо там пры-чёмка кідаў цень на яго беленькі шыфэрат. А тут на вуліцы ён ззяе.

Сярбрукі па прычы абкружылі Валю, калі яна прайшла ў інтэрнат і паказала гадзінкі. Дзюжы-цы зайдросцілі Валі, пыталіся пра цану. Валя казала, колькі каштуе. І ўсе ў адзін голас: «Ён гэта варты! Ой, ды прыгожы!»

Была якая нядзеля, Валя памылася, прычасла-лася, наццела сваё лепшае плаціце і звязала на руку красу. На душы такі спакой, які ніколі. Добра з гадзінкамі. Граба некуды пайсці, хоць бы спярша толькі на вуліцу, а потым, можа, і ў кі-но. Валя хоча ісці павольна па тратуары, ісці зграбна, з крыху ўзнятай галавой — у сінэй хустцы. Так накірава гадзінкі. Сярод вапнага пылу і мазоў гліны, ёй захацелася мець яго. А шпяр яна будзе больш глядзець за сабой, за сва-ім пакоем у інтэрнаце. Нахай усё яе жыццё стане лепшым, прыгажэйшым, Валя пачынае адчуваць, як яе істоту напаяняе пачуццё ўласнай годнасці.

Яна расцвэла з гадзінкамі толькі на час пра-цы. Хавае яго тады ў ватуюку разам з абедам, Валя не перастае перавыканваць нормы, яе ста-вляе ў прыклад на вытворчых нарадах, ёй зай-здросціць сяброўкі. Іх зайдросціць ёй не падаба-е. До чаго зайдросціць? Рабі добра, і ты кожна будзеш мець дагэняці. А Валя робіць па-мастыку. Прапра не можа ёю нацшыцца. Нават сам інжынер прайшоў паглядзець на яе работу.

У добрым настроі Валя, здарова і сілы, здаецца, прыбывае. Калі залочнаа столькі за гадзінкі, дык граба наварстаць. І Валя наварствала. Тым душэўным папркі самай сабе, што часам краналі за сэрца, заглухі, больш не прыходзілі. А што ж, яна не можа мець гадзінкі? Падумаеш. Яна жыць з ім кожны дзень, яна можа ісці з ім па той паркавай алей, як тыя многія, і трохкі ганарыцца сабой. А чаму трохкі? Не, яна яшчэ што-небудзь прядумае. Вось возьме ды і пойдзе вучыцца ў яч-чэрні тэхнікум...

тэрнаце заўважылі яе асунуты, сумны твар. Яна не захацела ісці на ячэру ў сталуюку, лягла, як хворая. Сяброўкі пыталіся: мо' ёй што баліць. Ні-кому не прайшоў ў галаву спытацца пра гадзін-чык. Можна і добра, што не паташча, бо не ўсе будуць спачываць. Знойдуча такіх, што нават усцешацца. Валя думала, дзе ўсё ж такі гадзінчык, як мо' ён прапасті? Яна прыпамінала ўвесь той няшчасны дзень, дзе яна была, што рабіла, бо ча-сам пачынала здавацца, што яна гадзінка не здымала з рукі. Прыпаміналі нічога не далі, Толькі, калі думкамі дайшла да ватуюкі, што дзю-жыцы пры сцяне на падлозе, ёй уцяілася яна раз-горнутай у адным канцы, з якой тырчэў белы хвосцік з горбы. Нехта цягнуў торбу і выцягнуў гадзінчык. Але хто? Так і засталася пакутавай загадкай.

Валя па старому, як і ў тым дні, прыходзіла на работу, але рукі не хацелі за яе брацца. Па звыч-цы хацелася глянуць на левую руку і збачыць сваю ўшэчу — гадзінчык, з задавальненнем адвэ-зачы яго і прыхваць у ватуюку. Надыйдзе канец прычы, і тэды гадзінчык зноў закрэсуецца на руцэ.

Валя разводзіла раствор павольна, не спынала-ся. Не так шкда гадзінчыка, як крыўна, што ёсць такія людзі... Валючы рукі, ногі, баліць сэрца, у галаве мутнавата. Валя робіць, здаецца, так, як і рабіла дагэняць, але... атрымаецца не так.

Прапра, абмяраючы яе дзюжыцу выпрацоўку, глянуў на Валю загадка. Не зможуць:

— Што з вамі, Валю? Хварэеце?

— Можна і хварэю... Не ведаю...

Валя не хацела прынавацца ў свайй стране.

У інтэрнаце ўжо ведалі аб прамажы гадзінчыка, некаторыя шчыра з ёю пагаварылі. Добра ўсё гэта, але гадзінчыка як не было, так і няма. Нормы выпраб у Валі пачалі скажаць — то ўверх, то ўніз, як у хвората тэмпература. Прапра быў у незаду-менні, пыталася, у чым прычына. Валя абоў ча-тулка, або абвела выкананне нормы. Там прапра пайшоў распываць у сярбрук Валі і талі здаўна-ся аб прычыне яе заняпаду. Стаў, адкрыў рот ад здзіўлення, доўга думав, пасля паймаўся да Валі.

— Валя, прапра, вы нікуды не адыходзіце... Я зраз пряду.

Валя канчала работу, потым чакала. Што ён хоча — гэты прапра? Можна, доктара мне прывезе? Бо сапраўды баліць галава. Яна зрабіла апошні мазок кельмай і села на кучу друзу. Сядзела, ад-пачывала, яе кіліла да сну.

Валікі чорны кот прасунуўся міма, падышоў, папачуў ватуюку ў кутку. Шукаў ежы.

— Апіс! — крыкнула на яго Валя.

Кот не спалохаўся, павольна адыйшоў у на-прамку сходак. Насустрач яму ішоў прапра. Ён крыкнуў на ката:

— А ты, бадыга!

Падыйшоў да Валі, у якой пачалі аляпшаа вочы, і працягнуў ёй на далоні ні што іншае, як яе гадзінчык.

Валя тупа глядзела на яго, не хацела разумець, не верыла сваім вачам. Яна лічыла, што гадзінчык прапраў.

— Ну... Чаго маўчыце? Ваш...

Валя нахілялася галавой да рукі прапра. І ўсешчы прысленала на яе твары. Яна глянула ў вочы прапра, дакранулася да гадзінчыка рукою і тады сказала, кінуўшы галавой:

— Мой...

Узяла гадзінчык, прытліла да сэрца. Усхліпалася з месца, стала ажываць прапраў.

— Вы мяне ажылілі, Максім Пятровіч. Дзе вы яго ўзялі?

— Дзе? У ката...

— У ката?

— Вось у таго чорнага ката, які нядаўна быў тут.

У Валі стала даходзіць да розуму, стала пра-сленяцца таа катова кража. У торбачы ляжаў кавалачак сала, а разам з ім гадзінчык.

— Дык гэта кот? — зноў пыталася Валя.

— Кот... адказаў прапра, — я адбраў гадзінчык ад ката. І чакаў, што будзе яго шукаць.

Па сходах падымаўся і ішоў да іх той самы чорны кот.

— Вось ён! — крыкнуў прапра.

Валя паглядзела на ката і прамовіла:

— Ах, зладзюга ты, зладзюга! А я ж ужо была дрэнна падумала пра сваіх сябровак...

Лекцыі - канцэрты

У Хойніках групай артыстаў Бела-рускай філармоніі наладжана не-калькі лекцый-канцэртаў. Лектар т. Ауэрбах расказаў, як слухаць і

разумець музыку. Пасля лекцый былі выкананы класічныя музычныя творы Глінкі, Чайкоўскага, сучасныя народныя і эстрадныя.

І. БУДЗЬКО.

важца, з вялікімі абавульненнямі скажа сваё слова супраць ваіны.

Пачынаю імяцца таксама кожны сваёй твор навоўніць думкай, на-сыціць кожны радок глыбокім па-жэстам, бо добра ведае, што без складана сучаснага мыслення, без глыбокіх планаў, без нянаснаў не-магчыма ва ўсёй шматграннасці ад-люстраваць сучаснасць.

У «Патрыятычнай песьні», нягледзячы на не асабіста дзюжыцу форму падарожнага дзюжыцы, аўтар здо-леў пераканаўча сказаць аб важней-шых праблемах, якія хвалююць лю-дзей зямлі.

... На першым плане пазмы — ван-драванне паэта па краінах Заходняй Еўропы, знаёмства з яе прадавіцямі і таленавітымі народамі. Гэта — хвалючая сустрачка з вялікай ста-ражытнай культуры, аб якой паэт у дзюжыцы ведаў толькі з кніг. У той жа час гэта сурова, з вока на вока, размова са старым капіталі-стычным светам, які блукае ў туі-кач беспраспяваца, а часам па-звяра-наму ашчэрвацца на нашу культуру.

Але чым далей чытаеш твор, тым усё больш заўважаеш, як з-пад кожнага радка ўспыхвае глыбіна святло, у промах якога кожная дробязь паўстае асабіста мнагазначнай і важ-най. Гэта лірычны адступленні і ўспаміны, а больш за ўсё падтэк-стам і роздумам, перакрываючы іншыя інтанацыі, разрастаючыся пра-ходзіць другая тема — тема Радзімы. Праз яе «дзюжыцу праўды радзімы» — будаўніцтва камуністич-нага грамадства, праз яе велічыня, цяжкія і трыюмфныя дарогі, праз яе зайдросны лёс, уршце, праз яе «сродныя зорныя дажджы» і «белі-зны бароз і сасен медзь», — бачыць і пазнае свет аўтар.

Крытыка не раз адзначала, што ў многіх аўтараў пазія жыццёвая ўспа-мінамі, тым, што бачыў паэт у дзю-жыцы і ў гадзі юнацтва. І іншы раз атрымаецца, што старая, па-хілена на бок саламяная страха ха-ціна, у якой ён нарадзіўся, выра-с

ваў у многім залежыць ад фанетыч-най структуры слова, фразы, ад ін-танацыі яе, калі так выразна пада-брана гукавая сістэма ў радку, што ён знічыць, нібы адліты з металу. Бе-ларуская мова з яе сістэмай зашвэ-ржэных змечных, гучаў асабіста фэ-нетычнай ваяксіці і іншымі фане-тычнымі асабіствамі мае невы-чэрпныя магчымасці ў гэтым сенсе; неадрама адна з самых шырокіх пільняў нашай пазіі развіваецца ў злічым напрамку. Эпічная інтана-цыя ў Танка, у ранягя Панчанкі. Ён ні даўна, эпінчая яна і ў самаг лірычнага з беларускіх паэтаў — Куляшова. Для паэта, які хоча заха-піць чытача дасканаласцю ў адно-странанні стыхі жыцця, граба да-бівацца не толькі сэнсавай, але і гукавой дакладнасці слова.

Мы неадрама распалі размову аб дакладнасці слова. Гэта найбольш істотны момант у нашым артыкуле. І мы, магчыма, не распачалі б істотных разважанняў і эскеру-ру ў гісторыю прадмета, калі б яны не мелі самага практычнага значе-ння, не датычыліся б важных бакоў літаратурнага працэсу. Калі не пры-чым іх у разлік, можа значна за-трымаць развіццё мастацкай формы. Беларускае мова брэй вытокі са старажытнасці. У тым часе белару-ская мова і фалькор былі галоўны-мі носьбітамі нацыянальнай культу-ры, традыцый, народных зданняў і чар. Творца яе было ў пераважнай большасці сялянства. У гэтым пра-дэсе мала ўдзельнічалі кнігі, дзя-ржаўныя інстытуты.

І народ на працягу некалькіх ста-годдзяў стварыў выключнай пласты-ка і дасканаласці мову, свежую, быццам лёгкія павевы ветру, такую ядраную, нібы на ёй засталася па-цярпелася, такую неканраўную і та-кую гнуткую, што яна ўжо сама па сабе зачыравае бездны марскую — жыццё народнае.

Народнае слова — гэта слова дакладнае, і калі хоць адно з іх «за-хварэе» на недакладнасць, народ ад-

разу выдворе яго з ужывання. Ён ра-біць аброк слоў па такому прынцыпу: нахай яно трохкі будзе шурпатае з гукавога боку, крыху грубаватае, за-тэе важнае, ёмістае, пластычнае. Гэты працэс выключна глыбока раз-умеў акадэмік А. Арлоў, які пісаў працэсу: «Сялянская маса стаіць наперад рэальным жыццём, а не перад кнігамі, і мова сялян разві-ваецца ў вуснах, а не шляхам стуч-накі фіксыцыі на пісьме або на дру-карскім матэрыяле; адсюль вынікае натуральнасць мовы, яе, так ска-зана, пераважнае туземнасць, пра-стата, аднатонасць (адны і тыя ж званы жыцця...), параднысць сты-лю (аднатонасць масы стварае ма-налітысць у мове), эканомія выра-заў (жыццё не першчэ балбалаўна-е)», дакладнасць (накш маса не зра-зумее), вобразнасць і метафары-скасць (жыццё складаецца з рэчаў, а не з думак) і г. д.». А гэта, па сутнасці, толькі адзін стыль — бытавы, які разам з адна-чымі выключнымі перавагамі мае і злёбачы бакі. Адзіпавана добра, да іх аднацыя, толькі адна грань. У гэ-тай мове няма слоў высокага, ура-чыстага стылю, вельмі мала слоў з абгуляючымі значэннямі і абстра-ктычна разумовых. На ёй лепш за ўсё ўдзіцца творы з простага быту.

Такім чынам, у беларускай мове ў выніку эканамічнай і культурнай адсталасці былой парскай украіны, якой была Беларусь да Кастрычні-кай рэвалюцыі, былі вельмі слаба развіты такі стылі, які вытворцы (амаль не было прамысловасці), публіцыстычны (сялянства не развіла ў мове абгуляючыя словы і лексі-ку высокаабразнага), навуковы (не было навуковых і навуковых уста-ноў і выданняў навукова-тэхнічнай літаратуры на беларускай мове), амаль адсутнічаў стыль справавод-ства.

Валікі Кастрычнік адрыў неаб-саджана і небывала гарызонты для эканамічнага і культурнага развіцця занадчаных і зобітны народы бы-

лой парскай Расіі, узяў да свядо-мага жыцця і сацыялістычнага бу-даўніцтва мільёны людзей.

Вялікія зрухі адбыліся ў галіне культуры раней прыгнечаных наро-даў. Пачалося інтэнсіўнае развіццё і ўзабагачэнне беларускай мовы, ула-скаванне слаба развітых яе пла-стоў, яна ўнімаецца да ўзроўню сучаснай мовы, дастаткова многасты-лявой, шматграннай і ланкачыннай, такой, каб яна магла лёгка абслу-гоўваць любую галіну жыцця наша-га сучасніка.

Праўда, не паспеў на ўсю шыры-ню разгарнуцца працэс ўзабагачэн-ня мовы, не склалася ў поўнай меры вышэй адначасны стылі, які нека-торыя нашы мовазнаўцы паспялі а-бавіць, што станаўленне белару-скай літаратурнай мовы скончы-лася (гл. працы Л. М. Шакуна «Стан-аўленне і развіццё беларускай лі-таратурнай мовы», «Нарысы гіста-рыі беларускай літаратурнай мовы» і іншыя аўтараў). З пункту погляду толькі лінгвістычнага, магчыма, га-тая думка не выкалікае асабістага прырачэння; сапраўды, усё новыя словы, патрэбныя для назвы новых з'яў і палос жыцця шляхам нававо-раў і пераасанавання беларуска-скага слоў, а галоўным чынам запавыч-на і каліравання з іншым стварыў, і асабіста з рускай, можа стварыў да самых кароткіх тэрмінаў. Але на

ПАПЯРОВАЯ ПЕРАСТРЭЛКА

У пісьменніка Яўгена Андрэевіча Лермака ёсць мудрая казка пра тое, як аднабока і крывава ялінка трапіла на папярэную фабрыку і ператварылася ў танючка, асяляліцца белыя лісты паперы. А з друкарні яна ўжо выйшла кнігай цудоўных казак. Кніга апынулася ў бібліятэцы і пачала раздаваць свае шчодрыя лары шматлікім сябрам-чытачам. Гэта — не казка, гэта — сама жыццё.

Заглянеце, напрыклад, у мінскія бібліятэкі — імя Леніна, Пушкіна, Горкага, зазірніце ў чытальныя залы, пазнаёмцеся з чытацкімі фармуларамі — і вы адразу пераканаетесь, колькі людзей чытае кнігу.

Але ўважце сабе і тое. Малады чалавек правёў бясоную ноч сам на сам з кнігай, і ён героізм, які яго ўсхваляваў, абудзіў добрую патэнцыю, жаданне знаёмства з перапрацаванымі кнігамі. І вось назаўтра, яшчэ не скінуты спячкі, чытач прыходзіць у сваю бібліятэку, каб атрымаць новую кнігу, якая расказвае яму, напрыклад, пра Заслонава, пра Зюю ці пра Алега...

Ды і там, бібліятэка зачынена. На дзвяркі — пломба.

Чаму?

Для таго, каб адказаць на гэтыя пытанні, трэба зноў вярнуцца да казкі пра ялінку, якая стала паперай. Бедная елка, мабыць, і не ведала, што, стаўшы паперай, яна можа не толькі добрую службу паслужыць чалавеку, але часам і благу, што папера можа сабраць добрым словам, надзеяй, а часам і замарозіць халоднай адпачынак. Яна можа стаць заважлівай і скаржэй, сур'ёзным сігналам і каштоўнай прапагандай ці проста ахоўным панцирам для бюракраты.

Гэта было жыццё ў сакавіку 1958 г. Ва Упраўленне культуры і мастацтваў Міністэрства культуры БССР (другі раз) паступіла заява. Звычайна кажуць, што за кожнай заявай стаяць жыццёвыя чалавек. За гэтай заявай стаяла больш трох тысяч чытачоў масавай бібліятэкі Кастрычніцкага раёна Мінска. У кожным слове заявы — трынога за лес сваёй бібліятэцы. Гэта невясёлы расказ аб тым, што кнігі тут жывуць, як жадуць, і ў несняе і ў крыўдзе.

Бібліятэка займае палову старога пахлай хаткі, дзе за тонкай пераборкай — шум і гамона кяхароў-суседзяў. У такіх умовах цяжка, вядома, працаваць. Кнігі гурсыцца ад ажа да столі, трыба, здаецца, быць акрабамі, каб іх дастаць, і фокенікам, каб завіхацца паміж цесна стасаванымі сталамі. Няма тут кнігасховішча, чытальнай залы. Няма дзе трымаць падшыўкі газет, комплекты часопісаў, бібліяграфічныя даведныя матэрыялы...

Адным словам, бібліятэка тэрмінова патрабіла памяшканне. Дапамажце, таварышы, з Міністэрства.

Чакалі, чакалі ў бібліятэцы адказа на сваю заяву і, як кажуць, чаканкі з'явіліся.

І вось прышла яна, халодная адпачынак. Заўважце, прышла праз пяць месяцаў!

«На Вашу паўторную просьбу па ведамствам, што па лініі Міністэрства культуры не прадстаўляецца магчымым запланавана на 1959 г. будаўніцтва будынка для Вашай бібліятэкі».

Напісаць проста «адчапіцеся» або «не нааляйце памылі турботамі» не вельмі зручна. Вось і даводзіцца на нешта нейкае спасылкацца.

Дамовіцца з гарасветам ці райсаветам, як гэта просіць у заяве? Пакласці канец аб'явам адносна дзе ўстаноў культуры? На-вошта! Лягчы жа проста адчапіцца, чым дабівацца вырашэння справы.

Але гэта не першая і, на жаль, не апошняя адпачынак. У бібліятэцы ляжыць поўны збор адпачынак «творай». Па іх можна вывучыць уадка-нааляне адпачынак справы з пачатку 1957 г. аж да нашых дзён.

Кожная адпачынак звычайна пачынаецца са слоў: «на ваша пісьмо (заяву, скаржу) адказваем, або ведамствам».

Архітэктар Кастрычніцкага раёна г. Мінска Т. Невядомкі па ведамствам, напрыклад, што бібліятэка будзе размешчана на вуліцы Маякоўскага. Гарадскі ж архітэктар адказавае, што ён з гэтым не згодны. І зноў: заява адпачынак! Заява адпачынак! І, нарэшце, 30 ліпеня 1959 г. адбылася найважнейшая падзея — прынята рашэнне Мінскага гарасвета дэпутатаў працоўных, у якім гаворыцца:

«Масавую бібліятэку Кастрычніцкага раёна перавесці ў памяшканне дзіцячага сада глухых на вуліцы Вірскай, 41-а».

Здаецца, усё? Аказваецца, звычайная адпачынак аказалася куды мацнейшай за пастанову такой высокааўтарытэцкай установы.

Памяшканне, прызначанае для дзіцячага сада № 65 па вул. Беларускай, занята жыхарамі. Калі будзе зроблена іх перасяленне, пытанне яшчэ не вырашана». Такія адпачынак прыйшла з Кастрычніцкага райсавета дэпутатаў працоўных, якая па сутнасці растлумачыла бібліятэчным работнікам, што перасялення няма куды.

«Пытанне яшчэ не вырашана», «спрамаюцца меры», «бібліятэку на-мечана размесціць на вул. Чкалава», «У 1959 годзе праектуецца раз-мешчана бібліятэку на вул. Дзяніса-ва». І куды толькі мастры адпачынак не «спрамаюцца!» гэтую бібліятэку!

Адным словам: «Паперка не па-лака, але абароніцца на яе можна». Гэтую прыхапку, мабыць, выдалі бюракраты. І заўважце, абароніцца яны на яе, як на каменную сцяну.

А вось бібліятэчныя сцены ўжо не вытрымліваюць, бо сталі настолькі нетрывалымі, што трэба прымаць неадкладныя, можна сказаць, пажарныя меры.

«У выкананне пастановы началь-ніка аддзела пажарнай аховы Мін-аблвыканкома ад 5.ІІ.60 г. зрабілі апрацаваны масавай бібліятэцы Кас-трычніцкага раёна па вул. Палдзрой 17 шляхам накладання пломбы на дзверы» (подпісы).

І вось стаяць чытач перад зачы-неным «шляхам накладання плом-бы».

«дзверыма сваёй бібліятэцы і ду-мае: «Наўжо гэтая пломба можа вы-ратаваць кнігі ад пажару? Кнігі ж засталіся ў тым жа вогненна не-бяспечным памяшканні, за сценкам гудуць тыя ж прымысы, гараць тыя ж керагазы, уключаны тыя ж электрапліткі...».

Чытачу, вядома, і наўжым, што і пажарнаму начальству спатрэбіла-ся... на ўсёкі пажарны выпадак пра-такол і адпаведная пастанова аб тым, што даму пагражае пажарная небя-пека.

А пасля гэтага можна праз нейкі час і пломбу зняць.

Ну, а далей што? — задасць за-коннае пытанне чытач.

1960 год азнаменаваўся для біблі-ятэкі новым прытокам адпачынак-аб'я-нак. І адпачынак-аб'янак і ў сваю чаргу вымушаны былі не складаць зброю (папярэную, вядома).

І вось, нарэшце, зусім нядаўна прыйшла адпачынак, якая па сутнасці закрасіла ўсе ранейшыя адпачынак-аб'янак: «перамясціць у другое памяшканне бібліятэку». У ёй работнікі Міністэрства культуры па-ведамалі (са слоў старшыні гарса-вета Т. Шарпава), што памяшканне масавай бібліятэцы Кастрычніцкага раёна ў бліжэйшым ч.с будзе пашыра-на за кошт перасялення жыхароў з дома, у якім размешчана гэтая біблі-ятэка.

Вось табе і на! Няўжо ў аддзеле капітальнага будаўніцтва Міністэр-ства не ведаюць, што і гэтая паперка не вырашае справы, што амаль ча-тырохгадовая папярэвая перастрэ-лка выбухе цалер новай папярэвай вайной. Зноў і не буд падстаў па-ліць заявы, скаргі на тое, што жыхары не перасяляцца, што па-мяшканне гэтае, нават і пашыранае, нікуды не варты для бібліятэкі і не-толькі ў супрацьпаканне адпачынак, што бібліятэку ўсё ж трэба ад-дасць перасяліць. І, вядома, у ад-каз на новыя заявы пашывуць з кан-спірацыйнымі адпачынак, маўляў, па-пера ўсё сперніць.

О, каб жа тая елка ведала, што, ператварыўшыся ў паперу, яна час-цім ідзе і на адпачынак, яна наўжа-агадзілася б лепш пайсці на дрэва і згарэць, калі не ад сорама, дык у звычайнай печы.

Ва ўсіх імях выпадку карысці было б куды больш.

Гледчы ўбачыць кінаповесць «Меч і ружа» вытворчасці Рыжскай кінастудыі.

«Мічман Панін» («Масфільм») жыве зараз у Маскве. Нагледзячы на свае 73 гады, ён бадзёры і поўны энергіі. Нядаўна закончыў работу над рукапісам кнігі, эпізод з якой наалядзены ў аснову кінасаўраўражыя фільма «Я і дзюшкі» — што з'явіцца фільм «Мічман Панін». Мне б вельмі хацелася, каб ён атрымаў гістарычна-дакладны і каб пасля сёння гледчы — і асабліва матросы нашага Ваенна-Марскога Флоту — лепш уявілі сабе жыццё і барацьбу сваіх бацькоў. Паставіў фільм рэжысёр М. Швейнар па сцэнарыі І. Нусінава і С. Лунгіна. Ролю Паніна выканаў В. Ціханюк.

Мастацкі фільм «Зуб акулы», прысвечаны цяжкаму лесу двух арабскіх хлапчукоў, выпускае на экраны кінастудыя «Рэзпубліка».

На экраны рэспублікі выходзіць новая работа рэжысёра І. Аленскага — мастацкі фільм «Бяссонная ноч» пра маладога інжынера, які пехаў працаваць у Сібір.

Фільм «Як пасварыліся Іван Іванавіч з Іванам Нікіфаравічам» зрабілі на Адзкой кінастудыі па матывах аднайменнага твора Гогаля сцэнарыст А. Палтаракі і рэжысёр В. Ка-расёў.

Гледчы сустраюцца з папулярнымі савецкімі ансамблем «Барозка» ў ка-ларый шырокааформіраванай кінакаме-ры «Дзюшкі» і «Бяссонная ноч» кінастудыі імя М. Горкага.

З замежных фільмаў на экраны рэспублікі будуць дэманстравацца: кітайскі кіналенда «Чарадзейны ліхтар», чэхаславацкі фільм «Такое каханне», кінакарціна вытворчасці студыі «Дэфа» (ГДР) «181 не адка-нае», амерыканскі фільм «Усё пра Еву», карэйская кінаповесць «Юны капітан» і інш.

Гледчы ўбачыць навукова-папу-лярныя і хранікальныя дакументаль-ныя фільмы: «Паспяховае завяршэн-не місіі міру і дружбы», «Шляхі вя-сення», «Святая ў Ліберы», «Слаўная старонка гісторыі Венгрыі», «Хлеб ся-мягодкі», «Матэрыял будучага», «Су-стрыны на лёдзе» і інш.

Н. КУЗЬМІЦКАЯ.

На здымках: кадры з кінафільмаў «Бяссонная ноч» і «Зуб акулы».

Нявывучаная спадчына

Шмат год назад на Смаленшчыне жыў і працаваў вядомы этнаграф В. Н. Дабравольскі, які запісаў і выдаліў многа народных песень, у тым ліку і беларускіх. Ён з'яўляўся аўта-рам некалькіх слоўнікаў. Але, на жаль, у нас мала выкарыстоўваецца яго багатая спадчына («Смаленскі этнаграфічны зборнік»). Калісьці некаторыя калекцыі слоў з яго слоўніка была ўладкавана Максімам Гарэцікам у маленькі «Беларуска-усеаляны слоўнік», а некалькі казак у перакладзе на рускую мову ўключы-лі ў кнігу «Белорусские народные песни» (Масква, 1958, укладальнікі С. Васіленак, К. Кабанікаў і С. Пракоф'еў).

У зборніках Дабравольскага вель-мі многа цікавага, каштоўнага і па-трабнага не толькі для навуковых работнікаў і пісьменнікаў, але і для шырокага кола чытачоў.

У кароткім аглядае спадчыны Даб-равольскага, дадзеным у зборніку «Народное поэтическое творчество Смоленской области», пад рэдакцыяй праф. В. Сідзельнікова (Смаленск, 1954), ёсць некалькі цікавых зве-стак. Творчую працу Дабравольскага высока ацаніў Уладзімір Ільіч Ленін. Як паведамляе пра гэта ў сваіх успамінах Ул. Бонч-Бруевіч, Уладзі-мір Ільіч, азнаёміўшыся з «Смален-скім этнаграфічным зборнікам», ста-ноўча адгукнуўся аб ім.

«...Які цікавы матэрыял! — ска-заў ён мне, калі я назаўтра прыйшоў да яго. — Я бегла прагледзеў вост-гэтыя кніжкі, але бачу, што не ха-пае, паўна, рук ці жадання ўсё гэта абугульніць, усё гэта прагледзець пад сацыяльна-палітычным пунктам гледавання, бо на гэтым матэрыяле можна было б напісаць цудоўнае за-сведаванне пра жаданні і чаканні на-родных...».

На працягу паўнага часу мелодыі народных песень для зборніка Даб-равольскага запісаў спецыяліст-музыказнаўца Н. Д. Бер, прычым за-пісаў іх некалькі сот. У далейшым усё запісы мелодыі зніклі і лес іх рускі «слоўнік», а некалькі казак у перакладзе на рускую мову ўключы-лі ў кнігу «Белорусские народные песни» (Масква, 1958, укладальнікі С. Васіленак, К. Кабанікаў і С. Пракоф'еў).

Трэба спадзявацца, што ў гэтай калекцыі ёсць ямаля і беларускіх народных мелодыі. Было б не ліш-нім, каб спецыялісты з Інстытута этнаграфіі і фальклору правяралі гэтыя запісы і ў выпадку каштоў-насці іх далучылі фотакопіі запісаў да тых скарбаў, якія сабраны ўжо Інстытутам. Трэба мець на ўвазе, што запісы зроблены бадай што сто год назад. Надрукаванне іх, бесспрэчна, прынесла б ямаля карысці нашым музыказнаўцам, кампазітарам і на-гул убагаціла б нашу музычную культуру.

Ул. ДУБОЖКА.

Гледчы ўбачыць кінаповесць «Меч і ружа» вытворчасці Рыжскай кінастудыі.

Гаспролі ў Магілёве

Спектаклем «Панарэц-кветка» Беларускага тэатра ўвага гледача пачаў Гаспролі ў Магілёве. На адрыскі гаспролі сабраўся моладзь горада, каласнікі, вучні старэйшых класаў, студэнты. Яны шчыра віталі арты-стаў. З прывітальнымі словамі ад Ма-гілёўскага тэатра і гледачоў горада выступіў заслужаны артыст БССР А. Раўскі, ад каласнай моладзі — сакратар камсамоўскай арганізацыі сельскагаспадарчай арцелі «Аван-гард» А. Улашчанка.

Спектакль прайшоў з поспехам. Артыстам тэатра былі паднесены бу-кеткі жывых кветак.

Юныя гледачы горада з цікаваасцю прагледзеў спектакль «Прыгоды Чы-паліна».

Тэатр прабудзе ў Магілёве тры тыдні і пакажа спектаклі «Учора ў Касаткіне», «Не верце пішні», «У пошуках радасці», «Алавяныя пера-сценкі», «Мяккі характар», прамеру па п'есе В. Розава «Нароўны боі».

Апрача выступленняў у памяшкан-ні тэатра, артысты пакажуць спе-таклі ў раёнах вобласці і каласных клубах, выступіць перад школьніка-мі і піянерамі горада. Творчыя сус-трачы адбудуцца з самадзейнымі ар-тыстамі педінстытута і шаўковай фабрыкі.

Пасля гаспролі ў Магілёве тэатр будзе абслуговаць каласы і раён-ныя цэнтры Гродзенскай і Мінскай абласцей. У першай палове ліпеня тэатр выедзе на гаспролі ў Рыгу з спектаклямі «Панарэц-кветка» і «За-лесаі дзюшкі».

(Па тэлефоне).

СУСТРЭЧЫ З ЧЫТАЧАМІ

У гэтыя дні многія беларускія пісь-меннікі выехалі ў раён і вобласці для сустрэч з работнікамі каласнікамі, моладзю. Яны расказваюць аб да-сягненнях беларускай літаратуры, вы-ступілі з чытаннем сваіх твораў. У Віцебскай вобласці пабывалі пісьмен-нікі Мікола Ткачоў, Міхась Піняр, Алесь Асіпенка, Пімен Паўчанка, Сяргей Грахоўскі, Тарас Хадкевіч, у Брэсцкай — Раман Сабалеўка, Ула-дзімір Карпаў, Янка Скрыган, Міхась-

Васілёк. Вялікая група пісьменнікаў — М. Аляксееў, Ул. Корбан, А. Лаза-рыч і іншыя нядаўна выязджалі ў часткі Савецкай Арміі і Ваенна-Мар-скога Флоту, выступілі перад воіна-мі з дакладамі аб беларускай літарату-ры, знаёмілі іх са сваёй творчасцю.

Многія чытачы ў час гэтых сустрэч набылі кнігі беларускіх пісьменнікаў і паэтаў, глебай памянёміся з іх творчасцю.

На здымку: пісьменнік Янка Скрыган падпісвае на памяць кнігі студэн-там Брэсцкага педагагічнага інстытута імя А. С. Пушкіна.

Галоўны рэдактар Янка ШАРАХОЎСКІ. Рэдакцыйныя калегі: Зыгмунт АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРШЧОЎ (адказны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕЎКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОЎ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

ІДЗЕ ПАДПІСКА НА ГАЗЕТЫ І ЧАСОПІСЫ НА ДРУГОЕ ПАЎГОДДЗЕ 1960 г.

Дарагія таварышы! Своечасова падпішыцеся на газету «ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦІА ўСІМІ КАНТОРАМІ І АДЗЯ-ЛЕННЯМІ СВЯЗІ, ПАШТАЛЬБЕНАМІ І ГРАМАДСКІМІ РАС-ПАСУДЖВАЛЬНІКАМІ ДРУКУ.

ДА ўВАГІ ДЫРЕКТАРАў ШКОЛ, НАСТАВНІКАў, ВЫКЛА-ДЧЫКАў І СТУДЭНТАў ПЕДАГАГІЧНЫХ ІНСТЫТУТАў, РА-БОТНІКАў РЭСПУБЛІКАНСКІХ, АБЛАСНЫХ І РАЁННЫХ ОРГАНАў НАРОДНАЙ АСВЕТЫ!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА на другое паўгоддзе 1960 года на «УЧИТЕЛЬСКУЮ ГАЗЕТУ»

«УЧИТЕЛЬСКАЯ ГАЗЕТА» на сваіх старонках шырока асвятляе праблемы, звязаныя з пераабудовай школы, публікуе матэрыялы па актуальных пытаннях выхавання і навучнага падроставага пака-лення, папулярныя вопыт работы лепшых школ, дзіцячых дамоў і іншых устаноў народнай асветы.

ПАДПІСКА НА «УЧИТЕЛЬСКУЮ ГАЗЕТУ» ПРЫМАЕЦІА БЕЗ АБМЕЖАВАННЯ ўсімі канторамі і аддзяленнямі сувязі, ад-дзелаі Саюздруку, паштальбенамі і грамадскімі распускоўска-льнікамі друку.

САЮЗДРУК Міністэрства культуры БССР.

УКРАЌНСКАЯ АРТЫСТЫ У МІНСКУ

Першага чэрвеня спектаклем «Вя-селле ў Малінаўцы» А. Равава ў Мін-ску (у аэродроме Дома афіцэраў) па-чынаюцца гаспролі Сталінскага ўкра-інскага музычна-драматычнага тэатра імя Арцёма (галоўны рэжысёр — на-родны артыст УССР Н. Смірноў).

У гаспролі рэпертуары — творы ўкраінскай класікі: «Ой, не хадзі, Гры-цу, ды на вачерніцу» М. Старицкага (музыка А. Радчанкі), «Майская ноч» М. Старицкага (па Гогаля), музыка М. Лысенкі), «Цыганка Аза» М. Ста-рыцкага (музыка М. Васіленка), «Па-куль сонца ўзыходзе, расе вочы вы-есць» М. Крапіўніцкага.

Будуць таксама паказаны: «Мёртвы бог» М. Заруднага, «Юнацтва маё» А. Школьніка, «Сьвіня і заўсёды»

Г. Мазіна, «Ждаем шчасця» Я. Цыг-лера (па лібрэта Галабудскай, Цык і Рудзіна), «У надзёлю ране зялёна ка-пала...» В. Васількі (па аповесці В. Ка-блянскага).

У гэсі до мінчан прыедзе ўвесь творчы калектыў, у тым ліку хор (хор-маістар Л. Страціўскага), аркестр (дырыжор Д. Толкі), балет (балетмай-стар Н. Яфрэмаў).

Спекталі будуць паказаны ў афар-мленні мастакоў І. Жданова, В. Лаза-рэвікі і інш.

У складзе трупы заслужаныя ар-тысты УССР М. Васіленка, Е. Галінік, К. Даданка, В. Загаўскі, І. Корж, Х. Негрымоўскі, Л. Усатэнка, Г. Чы-ка і інш.

У ліпені ўкраінскі творчы калектыў накіруецца на гаспролі ў Віцебск.

Л. ВІРНА.

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВІСТУПЛЕННЯў

«Чаму няма падручнікаў?»

З такім запытаннем выступіў у нашай газеце, т. В. Панасюк, загад-чык Асаўскага сельскага клуба Ма-ларыцкага раёна («Літаратура і Мастацтва» № 23 за 1960 г.). Ён меў на ўвазе падручнікі і дапаможнікі для навучнікаў культасветучыі-шчы.

Начальнік Галоўнага Упраўлення выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР Т. Байкачоў па ведамліў рэдакцыі на-ступнае.

У 1960 г. Рэспубліканскім метады-чным кабінетам культасветработы бу-дзе выпушчана 22 назвы брашуры ў дапамогу культасветработніку. Сярод іх — А. Колатаў «Райком партыі і работа культурна-асветных устаноў», І. Семкін «Сельскі клуб — актыўны выхавальнік мас», А. Клімовіч «Культ-асветработа ў каласнай брыгадзе і інш.

Дзяржаўнае выдавецтва БССР у гэтым і 1961 г. таксама выдаць рад брашуры ў дапамогу культасвет-работнікам. У іх ліку: Д. Клімоўскі «Як клуб прапанадуе перадаваць метады працы», І. Чаранок «Квітней, родны калас!» і інш.

35 работ — у асноўным замалеўкі з натуры. Асабліва вызначыліся рабо-ты Ніны Дубавіч, Ніны Лысенкі, Ва-лерыя Мілішкевіча.

Кніга вольгаў выстаўкі поўная запісамі наведвальнікаў, якія цэпа-лішчэ аб першых малюнках сама-дзейных мастакоў Чэрвеньшчыным.

— Зусім надзвычайны вынік, калі ўлічыць, што наша студыя існуе ўся-го тры месяцы, — кажа Навумовіч. — Вось прыходзіць сяды б лістапада, тады ўбачыць не толькі і не такія работы. Мы ўжо зараз рыхтуем да выстаўкі, прысвечанай 43-й гадавіне Кастрычніка. Там будуць сапраўдныя карціны з жыцця нашага раёна.

Студыя набывае ўсё большую па-вагу ў чэрвеньцаў. Ужо з вясак пры-ходзіць у раённы цэнтр людзі і пы-таюцца, як паступіць у студыю. На-даўна, напрыклад, з'явіўся з вёскі Біроўзэўка Калодзежскага сельсавета рабочы саўгас «Натальёўск» Сяргей Арцёмчык. Ён паказаў мастаку свае малюнкы і прасіў даць ім аданку.

Сяргей Арцёмчык — не першы жы-хар вёскі, што звяртаецца з такой просьбай ў студыю выяўленчага ма-стацтва.

— Цяпер перад намі новая зада-ча, — кажа Навумовіч, — трэба ст-варыць студыю для аматараў жывапі-су, што жывуць у калгасах і саўгасах.

...І, відаць, неўзабаве ў палядо-вую брыгаду і на ферму з вясцця не-высокага росту хударлявыя малоды чалавек і будзе задаваць пытанне:

— Ці ёсць у вас такія, што за-хапляюцца малюваннем?

Цішка ВЕРНЫ.

На здымку: Віктар Грыгоравіч Нау-мовіч назірае, як малюе надшморт Аляксандр Дарафэйчык.

МАЛЮЕ МАЛАДЫ МАСТАК

Балі малоды мастак Віктар Наву-мовіч, прыхаўшы на работу ў Чэрвень, прапанаваў арганізаваць студыю выя-ўленчага мастацтва. Некаторыя ра-ботнікі раённага Дома культуры па-ставіліся да прапановы скептычна.

Але неўзабаве на прадпрыемствах, па ўстаноўках і ў школах горада на-явіўся невясёлае росту хударлявыя малоды чалавек. Усюды ён задаваў адно і тое ж пытанне:

— Ці ёсць у вас такія, што заха-пляюцца малюваннем?

— На жаль, ні Рэпіных, ні Леві-танаў у нас няма, — жартавалі ў ад-каз.

Аднак малоды мастак настольківа шукаў аматараў жывапісу. У наро-дзе кажуць: хто шукае, той знаходзі. Навумовіч знайшоў, нарэшце, патрэб-ных людзей. Тут былі і сталыя муж-чыны з багатым жыццёвым і вы-творчым вопытам, і юнакі, што толь-кі ўступалі ў жыццё і школьнікі. Больш за 50 чалавек записалася ў студыю. Даводзіць стварыць тры групы, каб зручнай праводзіць заняткі.

...І вось мы ў невялікім пакойчы-ку, залітым майскім сонцам. Тут звычайна збіраюцца студыішчы. Зараз іх сабралася чалавек 20. Яны кі-даюць уважліва погляд на рэчы, што стаяць на крэслах ля акна, — на зьзян, кубак, аловак.

Гэта старэйшая група самадзейных мастакоў малюе нашморт на чэр-веньскай асаўскай мастацтва чэрвеньцаў, прысвечаная 90-годдзю з дня нара-джэння Ул. І. Леніна. Экспанаваляе

ладна скроены мужчына. Гэта старэй-срадыяй школы № 1 Аляксандр Да-рафэйчык. Ён з увагай назірае на зьзян. Правядзе лінію і сатрэ яе. Ві-даць, не ладыцца ў яго нешта.

Да Дарафэйчыка падыходзіць Нау-мовіч.

— Занадта заціямлілі вась гэты бок, — кажа мастак. — Звярніце ўва-гу на святло з акна.

Работаму райпракамбіната Брані-славу Латаўскаму мастак указвае на іншыя ўпунчэння, а вучаніцу Ніну Дубавіч пабаўрае:

— Так, так... смалей, смалей... Навумовіч уважліва гледаць, хто як малюе, дае парады.

— Шчыра кажучы, я і сам не ча-каў, што так паспяхова справа по-йдзе, — прызнаецца ён. — Студыйні хутка асвойваюць малюнак.

У апошні час самадзейныя жы-вапісцы пачалі выходзіць на натуру. Са шыткамі і аловакамі яны ідуць на скверы, у іншыя малюнічыя мя-сціны горада. Знаходзяцца і такія, што ў вольны час выходзяць на ма-гістраль Мінск — Магілёў альбо ідуць у лес і там запяваюць свае шыткі цікавымі замалеўкамі.

Кіраўнік студыі часта наладжае калектыўнае абмеркаванне работ, да студыйшчым залаты на дом.

Нядаўна ў Фаб раённага Дома культуры была наладжана выстаўка выяўленчага мастацтва чэрвеньцаў, прысвечаная 90-годдзю з дня нара-джэння Ул. І. Леніна. Экспанаваляе

